

Kainuun sote

Muutosta, kasvua ja vahvistusta perhekeskuksiin Kainuussa

Loppuraportti 01/2017 - 12/2018

Muutosta, kasvua ja vahvistusta perhekeskuksiin Kainuussa

Kainuun sote 2018

D:38

Kainuun sote
Pohjolankatu 13
87100 Kajaani
Puh. 08 615 541
Faksi 08 6155 4270
kirjaamo@kainuu.fi
sote.kainuu.fi
Kuvat:
Kannen kuva (Pixabay)

D:38
ISSN 2323-8194 (painettu)
ISSN 2323-8232 (verkkojulkaisu)

Kajaani 2018

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Tulokset ja vaikuttavuus	2
2.1 Tausta	2
2.2 Tavoitteet ja tulokset	2
2.3 Hyödyt ja vaikuttavuus	8
3. Toteutus	10
3.1 Yleiskuva	10
3.2 Aikataulun toteutuminen	11
3.3 Toteutuneet kustannukset- ja resurssit	12
3.4 Riskit	12
4. Dokumentointi	13
5. Opit ja palautteet	13
6. Pysyvä toiminta ja jatkotoimet	15
6.1 Siirtyminen pysyvään toimintaan ja avoimet tehtävät	15
6.2 Jälkiarviointi	16
6.3 Ideoita jatkokehitykselle	16
7. Liitteet	17

1. Johdanto

Hankkeella tavoiteltiin muutosta, kasvua ja vahvistusta perhekeskuksiin Kainuussa.

Hankkeen työntekijät olivat sitoutuneita ja asiantuntevia, mikä edesauttoi hankkeen onnistumisessa. Myös Kainuun soten perhekeskusvastaavien sitoutuminen hankkeeseen oli esimerkillistä ja olennaista tavoitteiden sekä olemassa olevien ja tulevien toimintamallien yhteensovittamisessa. Käytännön toimijoita saatiin mukaan kiittävästi ja se näkyy tuloksissa. Uutta toimintaa ja ajattelua virisi niin soten sisällä kuin esim. käytännön sivistys-sote -yhteistyössä. Kentän palaute sekä perhepalvelukeskuksissa että yhdyspinnoilla oli kiittävää. Hankkeen jalkautumista arjen työntekijöiden ja perheiden pariin pidettiin harvinaisen käytännönläheisenä ja arkista työtä palvelevana. Innostus herätti innostusta ja monenlaista saatiin aikaan. Haasteena hankkeessa oli saada vastuualuepäälliköt ja esimiehet osallistumaan aktiivisesti kehittämistoimintaan.

Tulokset tiivistetysti:

- Perhekeskusmallia on kaikkien toimijoiden eduksi selkeytetty. On pyydetty kannanottoja ja suunnitelmia siihen liittyvien esitysten suhteen sekä soten sisällä että maakunta-sote-uudistuksen teki-joiltä. Tietoisuus perhekeskuskokonaisuudesta, sen toimivuuden edellytyksistä ja yhteisen työn merkityksestä kaikilla tasoilla on lisääntynyt.
- Uusia matalan kynnyksen palveluita on otettu käyttöön. Ennaltaehkäisevää työtä edustavat vanhempain 'enjaksa.fi'-chat, joka on jo levinnyt muuallekin Suomeen sekä nuorten 'Onks tää normaalia'-chat, vauvalähettilästoimintamalli ja lasten eroryhmät. Järjestöjen kanssa on tehty yhteistyötä esim. 'Saa hyppiä', 'Eron edessä'- ja 'Vanhemmuuden tuki' -illat sekä Hyvän arjen -illat, joissa yhteistyötä tehdään lisäksi varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa.
- Kulttuurisensitiivistä työtettä ja monikulttuurista työtä tukemaan on järjestetty vahvistavien koulutusten sarja.
- Tietoa palveluista ja muuta materiaalia on koottu työntekijöiden arkea ja yhdyspintatyötä helpottamaan Perhekeskus oppaaksi. Siinä on tietoa mm. eroauttamiseen ja materiaalia monikulttuuriin työhön.
- Julkisuuskuva on selkeytymässä, kun tiedottamisessa ja materiaaleissa esim. perhekeskus-termit ja toimintamallit yhtenäistetään. Hankkeessa tehtiin perhekeskusvideo asiakkaille (YouTube).
- Yhteistyönäkyä lapsiperhepalveluissa ja yhdyspinnoilla on viritelty ja keskustelutettu laajalti eri toimijoiden parissa ja tuotu lapsiperhenäkökulmaa kunta- ja hyvinvointi- ym. strategioiden laatijoiden tietoisuuteen. Yhteistyö sivistystoimen kanssa on saanut uusia muotoja mm. Pohjois-Suomen 'Vaativan erityistason palvelun VIP'-verkostossa. Lapset puheeksi -toimintamallia ollaan ottamassa käyttöön esim. lapsiperheiden terveydenhoitopalveluissa.

Osana hankkeen juurrutusta, toimintatapojen ja – rakenteiden edelleen kehittämistä hanke teki konkreettisia esityksiä Kainuun soten perhepalveluiden johtoryhmälle. Sinnikästä, pitkäjänteistä kehittämistyötä riittää. Muutokset vievät aikaa. Keskustelua laajemman yhteisen tahtotilan luomiseksi lapsiperheiden palveluiden yhteensovittamiseksi on jatkettava. Maku/sote-uudistuksen ratkeaminen saanee tavoitteidenmukaiset toiminnot liikkeelle ja sitä myötä kehitystä uuteen entistä parempaan suuntaan lasten, nuorten ja perheiden arjessa.

2. Tulokset ja vaikuttavuus

2.1 Tausta

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä (Kainuun sote) on toiminut vuodesta 2013 lähtien seitsemän Kainuun kunnan sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäjänä ja tuottajana. Perhepalvelujen perustehtävänä on järjestää lapsiperheiden terveyden- ja sosiaalihuollon palvelut Kainuun alueella (pl. Puolanka). Palvelujen järjestämisen visio on, että Kainuu tunnetaan perhe- ja lapsiystävällisenä maakuntana. Perhepalvelujen alueella on toteutunut jo vuodesta 2005 rakenteellinen integraatio lapsiperheiden palvelujen osalta. Perhekeskustoimintaa on kehitetty useissa hankkeissa ja myös jatkuvan toiminnan kehittämisen periaatteella ilman erillisiä kehittämishankkeita.

Kainuun sote valitsi LAPE -hankkeen kehittämiskohteeksi perhekeskustoimintamallin. Vaikka Kainuun perhekeskukset on perustettu jo vuonna 2008, niiden toimintaa täytyi kehittää edelleen. Toimintatapojen muutos ja erilaisten verkostojen yhteistyön hiominen on hidasta ja pitkäjänteistä työtä. Yhtenä keskeisimpänä kehittämisen tarpeena oli sopimuksellisen ja suunnitelmallisen verkostoyhteistyön rakentaminen, järjestöjen toiminnan tukeminen ja asiakkaiden vertaistuen lisääminen. Kainuu halusi antaa laatulupauksen lapsiystävällisestä toiminnasta ja maakunnasta. Hankkeella haluttiin varmistaa, että soten, kuntien ja muiden alueen toimijoiden toimintaperiaatteet pohjaavat lapsen oikeuksiin sekä lapsiin ja perheisiin kohdistuvassa päätöksen teossa on käytössä EVA- arviointi.

2.2 Tavoitteet ja tulokset

Tavoite 1 Muuttaa, kasvattaa ja vahvistaa perhekeskustoimintaa Kainuussa

Matalan kynnyksen palvelut – perhekeskusmalli

Perhekeskuskäsikirja eli perhekeskusmalli, jossa on mm. selkeä rakenne, toimijat, pelinsäännöt, vastuut ja sopimukset

- a) PEKE-opas – sähköinen perhekeskuskäsikirja <https://prezi.com/view/HFCqBjFkXTfTZV03nzmK/>
- b) **perhekeskusesittelyvideo** <https://www.youtube.com/watch?v=WNNdA4uQsc0>
- c) **esitys nro1 ja nro6 perhepalvelujen johtoryhmälle:**

A. ”Perhepalvelujen tulosalueen organisoimista ja verkostojohtamista kahden kokoaikaisen perhekeskuskoordinaattorin ja kolmen perhekeskusalueen mallilla. Perhekeskuksen toimintaympäristö on laaja ja monialainen sekä pitää sisällään toimijoita yli sektorirajojen – kunta, sote ja kolmas sektori. Koordinaattoreiden kokoaikainen työnkuva mahdollistaa tarpeenmukaisen työskentelyn laajassa toimintakentässä. Nykyiseen malliin verrattuna samoilla resursseilla toiminta tehostuu. Verkostomainen työskentely tulee lisääntymään ja vaatii verkosto- ja sisältöosaamista perhekeskustyön ja yhdyspintatyön näkökulmasta. Näihin vaatimuksiin peilaten

tarvitaan maakunnallinen johtotason työryhmä ja kaksi kokoaikaista perhekeskuskoordinaattoria.”

B. ” Sähköinen Kainuun perhekeskus -käsikirja otetaan laajasti käyttöön palveluissa

- Vanhempain chat -palvelu jatkuu kokeilun jälkeen.
- Pyydä Apua -nappi otetaan uudelleen käyttöön
- Kainuun soten sähköisen asiointin suunnitelmatyössä huomioidaan sähköisen perhekeskuksen kokonaisuus ja monikanavaiset, perheiden palveluja täydentävät mahdollisuudet
- Selkokieliyys ja monikulttuurisuus (kieliversiot) huomioidaan perheille suunnattujen sähköisten palvelujen viestinnässä ja materiaaleissa”
- Vanhempain chat päättyy kokeiluna keväällä 2019, jatkorahoitus harkitaan kokeilun tulosten perusteella; Nuorten 'Onks tää normaalia?' –chat rahoitetaan vuoden 2019 alusta osana normaalia toimintaa

Monitoimijaisen ja laaja-alaisen (sosiaalihuoltolain mukainen) palvelutarpeen arvioinnin mallintamisen jatkaminen

- Kainuuseen on mallinnettu moni- ja laaja-alainen palvelutarpeen arviointi peruspalveluiden oman toiminnan kehittämistyön tuloksena, lastensuojelussa toimii nyt em. työryhmä

Palveluohjausmalli

Palveluohjauksen ja -neuvonnan määrittely

- Laajemman monialaisen palveluohjauksen ja palvelutarpeenarvioinnin osalta sotessa on asetettu 'Asiakas- ja palveluohjauksen työryhmä' (geneerinen malli) ja työryhmää on konsultoitu LAPE-työn linjausten yms. osalta

Yhteistyö yhdyspinnoilla, sopimuksellisuus

Perhekeskuksen kohtaamispaikkaselvitys ja paikkakuntaakohtaisesti valmisteleva työ: tehtiin sidosryhmä-analyysi, järjestettiin järjestötapaamisia ja tehtiin yhteistyötä järjestötoimijoiden ja -hankkeiden kanssa, yhdyspintatyön edellytysten kartoitus aloitettiin järjestöjen kanssa

Paikkakunnittain on määritelty, millainen perheiden kohtaamispaikka on tarpeen ja on edetty tavoitteen suuntaan niin paljon kuin mahdollista

- a) Järjestöjä on kuultu ja tehty sidosryhmäanalyysi jatkotyöskentelyn pohjaksi
- b) Osallistuttu kansalliseen työskentelyyn, jonka pohjalta on tehty kriteeristö perhekeskuksen avoimille kohtaamispaikoille
- c) tehty esitys nro 3 perhepalvelujen johtoryhmälle:

”Kainuun sote luo edellytykset perhekeskusten avoimelle kohtaamispaikkatoiminnalle perhekeskusalueittain. Perhekeskuksen avoin kohtaamispaikka on yksi perheiden varhaisen tuen toimintamuoto. Kohtaamispaikan rakennetta luodessa on huomioitava kuntakohtaiset erityispiirteet sekä kuntien monimuotoiset tarpeet. Toimintaa voidaan toteuttaa eri kunnissa eri tavoin, osana alueen yhdyspintatyötä. Kohtaamispaikkatoiminnan on kuitenkin vastattava sille asetettuihin kriteereihin.”

- d) paikkakunnittaiset suunnitelmat kohtaamispaikkojen osalta ovat eri vaiheissa; Kajaanissa, Suomussalmella ja Kuhmossa on avoimia perheiden kohtaamispaikkoja, joiden toiminnan kehittäminen jatkuu; tarpeet on tunnistettu; muiden kuin perhekeskusten kohtaamispaikkojen

kanssa tehtävä yhteistyö on suunnittelun alla varsinkin pienillä paikkakunnilla, joissa ei ole fyysistä perhekeskusta; tilakysymyksiä pohditaan monialaisesti perhekeskustiimeissä

Sopimukset eri toimijoiden kanssa on tehty - ei toteutunut

- valtakunnallinen ohjeistus sopimuksellisuudesta ei valmistunut hankkeen aikana
- on järjestetty järjestöiltoja, joissa on valmisteltu sopimuksellisuuskysymyksiä
- perhepalvelujohtajalle on delegoitu jatkotyöskentelyneuvottelut ja sopiminen

Tavoite 2. Tukea vahvemmin ja hyvissä ajoin erilaisia ja erilaisissa elämäntilanteissa olevia vanhempia, lapsia ja nuoria

Käytännön perhekeskustoimijat olivat vahvasti mukana hankkeessa ja sitoutuminen sekä panostus yhteiseen työhön oli kiitettävää.

Erotilanteiden palveluilla kohti sovinnollisuutta

Eroryhmä on osa perhekeskuksen vuosikelloa ja monitoimijainen eroauttaminen on osa perhekeskuksen toimintaa

Eropalvelut ja -toiminnot (valtakunnalliset ja paikalliset) on koottu tietopankiksi (= Kainuun alueen ero-opas ja palvelupolku)

- a) tehty esitys nro2 perhepalvelujen johtoryhmälle:
"EROTiimi on perhekeskuksen pysyvä toimintamuoto. Tiimin muodostaa kokeilussa mukana olleet tahot. EROtiimi toiminnalle on laadittu yhdyspintatyön koordinointiin vuosikello, joka kokoaa aihealueen toiminnot yhteen. EROtiimin ylläpito edellyttää koordinaatiota ja vastuullista yhteistoimijuutta. Tiimiläiset vastaavat tiedonvälityksestä omiin työyksiköihin. EROtiimiä koordinoi Kainuun sote ja EROtiimiin osallistuvat tahot nimeävät edustajansa. EROtiimi kokoontuu 4 x vuodessa ja toiminta suunnitellaan ja arvioidaan yhdessä. EROtiimissä käydään läpi eri toimijoiden näkökulmasta ajan ilmiöitä ja millaisia toimintoja/ palveluja kenttätöihin tarvitaan.
- b) Ammattilaisten koulutustarpeiden selvittäminen eroauttamisen näkökulmasta ja koulutustoiveiden esittäminen koulutuspäällikölle.
- c) Koordinaattorin vastuu on huolehtia koollekutsumisesta ja kokousten käytännön järjestelyistä."

Perheille on saatavilla matalan kynnyksen tukea erotilanteeseen.

Toimijoiden osaaminen on lisääntynyt eroauttamisen suhteen ja osaamista ylläpidetään jatkuvilla koulutuksilla

- a. 'Eron edessä' -illat vanhemmille yhteistyössä järjestöjen (MLL, Kriisikeskus) kanssa – toteutus alkanut keväällä 2018 ja jatkuu edelleen (vuorotellen syksyisten 'Vanhemmuuden tuki' -iltojen kanssa)
- b. Lasten ero-ohjaajakoulutukset on toteutettu, jatkosta sovittu soten koulutuspäällikön kanssa
- c. Eroryhmät lapsille – ensimmäinen ryhmä pidettiin syksyllä 2018, jatkoa tulossa

Vanhemmuuden ja parisuhteen vahvistaminen

Matalan kynnyksen jalkautuva työpari, joka käy vauvaperheissä / vauva- ja pikkulapsiperheiden avoheitopalvelu, johon integroitu erityissairaanhoido

- a) 9.11.2018 tehty esitys nro 4 perhepalvelujen johtoryhmälle:
"Varhainen tuki -kotikäynti synnytyksen jälkeen on Kainuussa osa perhekeskustoimintaa ja vanhemmuuden tukea. Kotikäynnit toteutetaan jokaiseen perheeseen, mihin syntyy vauva.

Vanhemmuuden tukeminen on yksi suojaava tekijä, joka vahvistaa perheen hyvinvointia ja terveyttä varhaisessa vaiheessa. Tavoitteena on suunnata resursseja varhaiseen tukemiseen. Perheiden määrät pienenevät, syntyvyys vähenee, mutta lapsiperheiden tarpeet ovat aikaisempaa monimuotoisempia ja ammatillista tukea voidaan antaa riittävän ajoissa. Kotikäynnin tekee moniammatillinen työpari, esim. lapsiperheiden kotipalvelun työntekijä, perhetyöntekijä, sairaanhoitaja tai terveydenhoitaja, perheiden tarpeen mukaan. Työntekijä / työparimalli suunnitellaan kuntakohtaisesti, sen mukaan mitkä ovat resurssit. Työmalli ei vaadi lisää resursseja vaan työtapojen muutosta.”

- b) Kainuun keskussairaalan vauvaperhetyöntekijän (joka on hankkeessa mallia pilotoinut projektisuunnittelija) työkuvaan sisällytetään vauvalähteiläsmallin mukainen toiminta 1.1.2019 alkaen

Keskussairaalan keskolan mukanaolo perhevalmennuksessa on vakiintunut käytäntö

- a) Toteutunut yksikön omana toimintana.

Seinäjoen malli jalkautettu Kainuuseen tai tähän liittyen saadaan uusi hanke, joka jalkauttaa mallin

- a) 5/2018 perustettu 'Lapsiperheiden monialainen elintapaohjaus Kainuussa' - monitoimijainen työryhmä (perhetyö, neuvola, varhaiskasvatus, erikoissairaanhoito, Kainuun Liikunta, Kainuun Sydänyhdistys)
- toimintamalli sisällytetty uuteen hankkeeseen, johon haettu rahoitusta STM:ltä

Kartoitettu uusperheiden tarvitsema tuki ja se, mitä Kainuussa on saatavilla

- a) Tehty kaksi kyselyä perheiden tarpeista ja tulokset on toimitettu perhekeskusvastaaville
b) Hyvinvoinnin palvelutarjottimelle on kerätty tietoa palveluista

Perhekeskuksen tunnettuus lapsiperheiden parissa on lisääntynyt ja on olemassa helposti löydettäviä tiedotuskanavia

- a) perhekeskusvideo Kainuun soten sivuilla sekä lanseerattu perheiden 'Hyvän arjen elokuvavaihtelussa' ympäri Kainuuta (350 osallistujaa)
b) tehty kaksi laajasti levitettyä kyselyä lapsiperhepalveluiden tarpeista Kainuussa
c) järjestetty monitoimijaisia perheitä osallisuuteen houkuttelevia 'Hyvän arjen iltoja' yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja koulun, muiden hankkeiden ja järjestöjen kanssa; tilaisuuksissa on ollut toimijoiden esittelyä, toiminnallisuutta, luentoja ja esityksiä – perhekeskustiimit jatkavat toimintaa
d) osallistuttu perheille kohdennettuihin tapahtumiin (Harrastemessut, Hyvän arjen illat, Saa hyppiä – tilaisuudet, Sydänyhdistyksen ystävänäpäivä jne), joissa jaettu materiaalia sekä kohdattu perheitä face-to-face
e) Lanseerattu lukemiseen kannustava 'Kirjastokassi' -toiminta ja kokeiltu teemakassia Kainuun kirjastoihin; kirjasto(teema)kasseissa on myös tietoa vanhemmille - tehty esitys perhekeskusvastaaville:
"Suositellaan tehtäväksi jatkossakin yhteistyötä kirjastojen kanssa lapsen kasvun ja kehityksen sekä vanhemmuuden tukemiseksi. Yhteistyötä voi kehittää eri järjestöjen kanssa, esim. MLL, Kainuun Nuotta, Kainuun Liikunta."
f) Tuotettu selkokielistä materiaalia eri kielillä lapsiperheille kuten 'Arjen teot' -kortit ja -tarrat

Varhaiskasvatus- ja kouluysteistyö

Tarvittavat sopimukset sivistystoimen toimijoiden kanssa on tehty perhekeskuksen osalta - ei toteutunut

- a) Sivistystoimenjohtajat tavattiin marraskuussa 2017. Yhteistyö sillä tasolla alkoi vasta hankkeen loppumetreillä, kun OKM ohjeisti kuntien sivistystoimijoita yhteistyöhön. Sivistystoimenjohtajat ovat käynnistäneet selvitystyön 'Ennaltaehkäisevät ja varhaisen tuen konkreettiset palvelut ja

käytänteet', jossa aluksi kartoitetaan mitä 1) sivistyspuoli (varhaiskasvatus ja perusopetus) 2) sotepuoli tekevät nyt ja mitä 3) yhteistä on jo olemassa ja mitä uutta tarvitaan.

- b) Kajaanin sivistystoimenjohtaja on nyt pohjoisen alueen VIP (Vaativan erityisen tuen) –verkoston puheenjohtaja ja Kainuun soten perhepalvelujohtaja/maku-sotevalmistelija sen sihteeri. Sivistystoimen ja soten yhteistyö tiivistyy sen myötä.
- c) Varhaiskasvatus ja koulu ovat hyvin edustettuna kuntien perhekeskustiimeissä ja siellä monitoimijainen yhteistyö toimii.
- d) Järjestettiin Lapsen mieli – koulutus (Kuhmo ja Sotkamo) ja Hyvää mieltä yhdessä – mielenterveystaitoja alakouluun -koulutus (Kuhmo).
- e) Aivan hankkeen lopussa hankeväkeä ja perhekeskustoimijoita on muistettu ja kutsuttu useammin mukaan mm. varhaiskasvatuksen työryhmiin ja työpajoihin.

Monikulttuuriset perheet

Kulttuurisensitiivinen työote on tiedossa ja sen tarpeet tunnistettu

Kotoutumisen edistämisen kulttuuri on tunnistettu

- Kokeneen asiantuntijan, hanketyöntekijän (Kainuun Nuotta ry) tilaisuuksiin, perhekeskustiimeihin ja muihin työryhmiin jalkautumisen myötä saatiin koulutustarpeita esille toimijoilta itseltään.
- Onnistuneiden monikulttuurisuuskoulutusten myötä on vahvistettu perhekeskusten henkilöstön ja perhekeskustiimien monikulttuurisuusosaamista, kulttuurisen kohtaamisen taitoja ja erilaisuuden ymmärtämistä mahdollisuutena sekä edistetty monialaista vuoropuhelua
- Edistettiin maahanmuuttajien kotoutumista ja osallisuutta lisäämällä tietoa perhekeskusten toiminnasta ja vaikutuksesta.
- Selkokieliisyyden merkitystä on tuotu esille ja siihen on koulutettu. Koulutukset jatkuvat.
- Kartoitettiin paikallisia tarpeita ja edellytyksiä maahanmuuttaja-asiakkaiden kohtaamiseen ja toiminnan suunnitteluun perhekeskuksissa.
- Vahvistettiin 3. sektorin ja perhekeskusten toimijoiden kumppanuutta ja verkostotyötä monikulttuurisessa työssä esim. järjestöilloissa sekä luennoilla ja puheenvuoroilla tilaisuuksissa.
- Edistettiin kulttuurienvälisyyttä, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kuten edellä myös maahanmuuttajien tapaamisissa.

Monikulttuurisuustyön/tiedon koordinointi perhekeskusmallissa on määritelty

- PEKE-oppaaseen on laajasti koottu tietoa ja monikulttuurisuustyön välineitä
- Järjestetty henkilökunnalle koulutuksia (Tasa-arvo ja osallisuus/sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys toimintatapana ja työotteena, Selkokielikoulutukset, MOK-monikulttuurinen ohjauskoulutus peketoimijoille, Kulttuurinen kompetenssi ja kulttuurisensitiivisyys maahanmuuttajaperheiden kohtaamisessa) ja niiden jatkosta on sovittu soten koulutuspäällikön kanssa.

- Tehty esitys nro 5 perhepalvelujen johtoryhmälle:

*"Perhekeskuksen tuloksiköiden henkilöstön osaamisen kehittämissuunnitelmiin kirjataan vuosittaiset säännölliset selkokielikoulutukset sekä koulutukset tulkin kanssa työskentelyyn
Perehdyttämishjelmaan kirjataan maahanmuuttajaperheiden kotoutumisen edistämisen huomioiminen ja kulttuurisensitiivisen työotteen vahvistaminen omassa työssä.
Perehdyttämishjelmaan laaditaan monikulttuurisuuteen liittyvät linkit paikalliseen toimintaan
Monikulttuurisen asiakastyön vuorovaikutuksen ja työtapojen koulutuksia järjestetään suunnitellusti vuosittain yhdessä muiden maahanmuuttotyön toimijoiden ja asiantuntijoiden kanssa
Perhekeskuksen monialaista, monikulttuurisen yhteistyön verkostoa ja viestintää vahvistetaan nimeämällä työyksiköihin ao. vastuuhenkilöt, joista muodostetaan vuosittain sovitusti kokoontuva monikulttuurisuustiimi. Tiimin jäsenten tehtävänä on olla ajankohtaisen tiedon välittäjänä työyksiköilleen ja tiimi pitää yhteyttä myös muihin kuntien ja järjestöjen maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuustyössä toimiviin verkostoihin.
Selkokieliösaamisen merkitys kaikessa viestinnässä"*

Tavoite 3. Vahvistaa lasten, nuorten ja vanhempien osallisuutta perhekeskustoiminnassa

Sähköisiä palveluja on lisätty valikoimaan ja niistä on aktiivisesti tiedotettu sekä toimijoille että kuntalaisille mm. kohdennetusti Facebookissa

- Tehty esitys nro6 perhepalvelujen johtoryhmälle:

*"Sähköinen Kainuun perhekeskus -käsikirja otetaan laajasti käyttöön palveluissa,
Vanhepainen Chat -palvelu jatkuu kokeilun jälkeen,
Pyydä Apua -nappi otetaan uudelleen käyttöön,
Kainuun soten sähköisen asioinnin suunnitelmatyössä huomioidaan sähköisen perhekeskuksen kokonaisuus ja monikanavaiset, perheiden palveluja täydentävät mahdollisuudet,
Selkokieliöisyys ja monikulttuurisuus (kieliversiot) huomioidaan perheille suunnattujen sähköisten palvelujen viestinnässä ja materiaaleissa"*

Osallisuus ja yhteisöllisyys

- a) Satoja lapsiperheitä kohdattiin siellä, missä he arjessaan ovat eli erilaisissa tapahtumissa, perhekahviloissa ja perhekeskuksissa. Heidän kanssaan keskusteltiin ja saatiin merkittävää tietoa, jota on välitetty eteenpäin. Hyvän arjen illat-, Eron edessä- ym. hankkeen nimissä järjestetyissä toiminnallisissa illoissa ja luentotilaisuuksissa kohdattiin perheitä arkisissa merkeissä.
- b) Toistakymmentä vanhempaa osallistui myös Neuvonantaja Facebook -ryhmään, jossa pohdiskeltiin lapsiperheiden tarpeita eri teemojen myötä. Vanhepainen chat -kokeilukin tuotti tietoa arjen kysymyksistä.
- c) Lapsiperheille tehtiin kaksi sähköistä kyselyä lapsiperheiden toiveista ja tarpeista Kainuussa. Vauvalähettiläs-pilottiin osallistuneilta kerättiin myös kokemuksia. Tulokset on välitetty perhekeskusvastaaville.
- d) Hankkeen loppuseminaarina järjestettiin kolmella paikkakunnalla kainuulaisille lapsiperheille 'Hyvän arjen elokuvailta', jossa ensiesitettiin hankkeen tuottama Perhekeskusvideo. Illan pääelokuva 'Urpo ja Turpo johtolangan jäljillä' käsitteli hankkeen teemoja: lukemista ja perheen hyvää arkea. Lippujen (350 kpl) jakelu tapahtui perhekeskuksen, MLL:n ja HOPE:n kautta. Iltaa sponsoroivat kunnat, yritykset ja järjestöt.

Tavoite 4. Näyttöön perustuva varhaisen tuen, hoidon ja vanhemmuustaitojen työkalun käyttöönotto

Kainuussa valittiin Lapset puheeksi -toimintamalli otettavaksi käyttöön Kainuun sote -kuntayhtymän johtajan tekemällä päätöksellä. Työlään prosessin jälkeen marraskuussa 2018 muutosagentti järjesti aiheesta seminaarin ja sen myötä muutamat toimialajohtajat tekivät päätöksen oman yksikkönsä mukaan lähtemisestä toimintamalliin. (kts. muutosagentin loppuraportti)

Tavoite 5. Toimintakulttuurin muutos

Jo hankkeen alkuvaiheessa toimintakulttuurin muutokseen liittyvistä toimenpiteistä – mm. lapsen oikeudet, lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi - päätettiin, että vastuu niistä on muutosagentilla. Maakunnallinen lapetyöryhmä toimi koko hankekauden ajan. Hanke tuki agentin työtä mahdollisuuksien mukaan. (kts. muutosagentin loppuraportti)

2.3 Hyödyt ja vaikuttavuus

Lapsi- ja perhelähtöisyys oli näkyvästi hankkeen toimintaperiaatteena. Paikallinen ja alueellinen työskentely verkostoissa oli aktiivista. Valtakunnalliseen verkostotyöhön osallistumisen merkitys tuli näkyväksi ja kansallisia kontakteja luotiin.

- Tietoisuus perhekeskuskokonaisuudesta on lisääntynyt kaikilla tahoilla. Lapsiperheitä on kohdattu sadoittain. Paikkakuntakohtaisiin laaja-alaisiin perhekeskustiimeihin on osallistuttu säännöllisesti ja tieto on kulkenut molempiin suuntiin ja toimijoita yhdyspinoilla on saatettu yhteen eri teemojen myötä. Kymmenien ja kymmenien sidosryhmien ja asiaa sivuavien tahojen tilaisuuksissa on oltu mukana ja äänessä lautakuntien iltakouluista Ystävänpäivätapahtumiin, sivistystoimenjohtajien työkokouksista järjestöiltoihin. On käytetty puheenvuoroja seminaareissa kuten 'Hyvinvointitieto näkyväksi' ja 'Kulttuurista hyvinvointia' -seminaarissa. Kolme juttua julkaistiin paikallislehdissä. On otettu kantaa eri hankkeiden pyynnöstä (esim. Kulttuurihyvinvointi- ja ErinOmainen-hanke). Hissipuheita on pidetty tuhansittain.

Hanke teki selkeitä perusteltuja esityksiä (kts. 1.2 Tavoitteet ja tulokset) jatkovalmisteluun ja päätöksentekoon.

Hyödyt tavoitteisiin (katso 1.2 Tavoitteet ja tulokset) viitaten

Henkilöstölle ja alan ammattilaisille:

- perhekeskusmallia on kaikkien toimijoiden eduksi selkeytetty ja puettu se sähköisen perhekeskuskäsikirjan (PEKE-opas) muotoon
- tietoa palveluista ja muuta materiaalia on koottu työntekijöiden arkea ja yhdyspintatyötä helpottamaan
- asiakastyön tueksi on saatu osaamista ja toimivia työmenetelmiä järjestämällä koulutuksia mm. monikulttuurisuustyöhön ja eroauttamiseen, jotka toimivat arkisina välineinä työssä ja varmisteltu niiden jatkuvuutta osana soten koulutuskalenteria ja perhekeskuksen vuosikelloa
- uusia yhteistyökäytäntöjä on luotu mm. eroauttamisen suhteen ja vireillä on suunnitelmia kohtaamispaikkojen ja monikulttuurisuuden osalta

Asiakkaille eli perheille:

- uusia matalan kynnyksen palveluita on otettu käyttöön
- perheitä on osallistettu mukaan arjen tasolla tapahtumin, kohtaamisin ja kyselyin
- julkisuuskuva on selkeytymässä, kun tiedottamisessa ja materiaaleissa esim. perhekeskus -termit ja toimintamallit yhtenäistetään

Johdolle ja päättäjille:

- yhteistyönäkyä on viritelty ja keskustelutettu laajalti eri toimijoiden parissa ja tuotu lapsiperhenäkökulmaa esim. kunta-, hyvinvointi-yms. strategioiden laatijoiden tietoisuuteen
- hankkeen aikana sen tavoitteista, toimenpiteistä ja tuotoksista on pyydetty kannanottoja ja suunnitelmia mm. maakunnalliselta lapetyöryhmältä, perhepalvelujen johtoryhmältä, maakuntasote-uudistuksen tekijöiltä, sivistystoimenjohtajilta, HyTe-työryhmiltä, muilta hankkeilta, erilaisilta teemaryhmiltä kuten
- muutosagentti on järjestänyt seminaareja, koonnut väkeä yhteen ja osallistunut laajalti tilaisuuksiin ympäri maakuntaa ja välittänyt muutenkin aktiivisesti tietoa lapeaiheista
- Lapset puheeksi toimintamalliin on sitouduttu esim. Kainuun keskussairaalan lasten terveys- ja sairaanhoitopalveluissa.

Mahdollisuuksien mukaan on pyritty turvaamaan jatkotoimenpiteet tiedottamalla, mitä on saatu aikaan ja sopimalla päätöksistä vastaavien kanssa tarvittavista toimista. Ylemmällä tasolla maku/sote-valmistelijat, perhepalvelujen johtoryhmä, yhdyspintatyöryhmät ja soten hallitus ovat saaneet raportteja ja esityksiä. Konkreettisia päätöksiä on pienten asioiden osalta saatu. Laajempien linjausten osalta Kainuu on ollut odottavalla kannalla soten jatkon suhteen eikä konkreettisia päätöksiä ole vielä tehty.

Vaikuttavuutta Lapetyön ja maakunnallisen Lapetyöryhmän osalta raportoi muutosagentti.

3. Toteutus

3.1 Yleiskuva

Hanke toimi Kainuun soten kehittämissyksikössä kehittämisjohtajan alaisuudessa. Hankkeen työntekijöinä toimivat kokoaikaiset projektipäällikkö ja kaksi projektisuunnittelijaa sekä osa-aikainen sihteeri. Lisäksi hankkeeseen sisältyi kaksi osahanketta, joissa molemmissa toimi hanketyöntekijä 50 %:n työajalla.

Projektipäällikkö vastasi paitsi hankekokonaisuudesta niin myös perhekeskusmallityöstä. Projektisuunnittelijoiden karkea työnjako oli, että toinen vastasi eroauttamisesta ja toinen varhaisen tuen palveluista. Kainuun Nuotta ry:n hanketyöntekijä vastasi monikulttuurisuustyöstä ja MLL:n Kainuun piirin hanketyöntekijä kohtaamispaikoista. Molemmat osahankkeiden toimijat olivat myös järjestötyön asian tuntijoita. Hankkeeseen loppupuolella palkattiin projektisuunnittelijaksi perhekeskusvastaava, jonka vuosikymmenten mittainen kokemus ja osaaminen sekä asema pysyvässä organisaatiossa hyödytti hankkeen työtä erityisesti perhekeskusmallinustyössä. Kainuun Nuotta ry:n hanketyöntekijä palkattiin myös lopulta hankkeeseen (50 %) ja hänen hankeosaamisensa sekä pitkä kokemus monialaisesta yhteistyöstä oli arvokas lisä.

Työntekijöiden osaamista hyödynnettiin monipuolisesti teemojen ympärille muodostetuissa tiimeissä, vaikka päävastuut olikin jaettu eri teemojen kesken. Paljon toimittiin myös työpareina.

Muutoksia henkilöstössä tapahtui useita, mutta niihin löydettiin yhteisvoimin toimivia ratkaisuja. Projektipäällikön siirryttyä osa-aikaiseksi, saatiin toiseksi puolikkaaksi perhekeskusvastaava, joka työnsä puolesta oli ollut jo tiiviisti mukana hankkeessa. Hänelle saatiin vielä 30 % lisätyöaikaa toisen projektisuunnittelijan saatua vakinaisen viran perhekeskuksesta. Hänen osaamisensa ja sitoutuneisuutensa tuli täysipainoisemmin hankkeen hyödyksi. Kummankin työntekijän kautta MUKAVA hankkeen tuotokset ja lapeajattelun mukainen toiminta saivat lisää jatkuvuuden edellytyksiä sotessa. Projektisuunnittelijan siirtymisen myötä osatoimijan monikulttuurisuusosaaja-hanketyöntekijä otettiin 50 % projektisuunnittelijaksi hankkeen loppuajaksi. Hänen työpanoksensa kasvaminen näkyi mm. käsikirjatyössä.

Ohjausryhmän jäsenet olivat Kainuun soten kehittämisjohtaja ja sosiaalialan erikoissuunnittelija, perhepalvelujohtaja, varhaiskasvatuksen päällikkö, osahankkeiden toimijoiden (Kainuun Nuotta ry:n ja MLL:n Kainuun piirin) edustajat, muutosagentti sekä STM:n edustaja. Muutoksia tapahtui siinäkin runsaasti. Perhepalvelujohtajan siirryttyä sote/makuvalmistelutehtäviin, hän jäi pois ohjausryhmän puheenjohtajan tehtävästä, mikä oli harmillista maku/soteyhteistyön kannalta. STM:n edustaja vaihtui myös ja vaihdoksen jälkeen edustaja ei osallistunut ohjausryhmän toimintaan ollenkaan. Perhepalvelujohtajan sijainen ja varhaiskasvatuksen edustaja osallistuivat vain muutamaan kokoukseen. Ohjausryhmän toiminta kokonaisuudessaan virisi hitaasti, kun ensimmäinen kokous onnistui vasta loka-kuussa 2017. Kokoukset toimivat enemmän seurannan näkökulmasta kuin varsinaisena ohjauksena.

Hankehenkilökunta työskenteli osittain pysyvissä ja osittain tarpeenmukaisissa tiimeissä, sekä keskenään että muita toimijoita asiantuntijatyöskentelyyn mukaan kutsuen. Hankkeen toiminta kohdistui pääosin perhekeskustoimijoihin ja yhdyspinnoille. Hanketyöntekijät menivät myös mukaan jo valmiisiin yhteistyöryhmiin. Erillisiin työpajoihin saatiin enemmän väkeä, jos oli kyse konkreettisista töistä, vähemmän, jos aiheena oli toimintakulttuuri tms. abstraktimmat keskustelun aiheet. Perhepalvelujen johdoryhmästä ei juurikaan osallistuttu yhteiseen työhön, vain erotiimissä oli mukana yksi vastuualuepäällikkö.

- Perhekeskusmalli/käsikirjatyöryhmä: keräsi eri tavoin tietoa yhteen, otti toimijoita mukaan tuottamaan materiaalia perhekeskuskäsikirjaan ja järjesti eri vaiheissa toimijoille tilaisuuksia ottaa kantaa malliin, laati yhteistyössä käsikirjan
- Erotiimi-pilotti: laaja-alainen toimijajoukko perusti tiimin, joka kokosi yhteen alan palvelut ja tiedon, loi vuosikellomallin, joka kokoaa aihealueen toiminnot yhteen ja joka mahdollistaa suunnitelmallisen monialaisen eroauttamistyön, työskentelyn koordinoinnin ja kehittämisen Kainuussa

- Vanhemmuuden tukeminen: osallistuttiin tiiviisti paikallisten perhekeskustiemien työskentelyyn ja moniammatillisessa yhteistyössä kehitettiin sekä uusia toimintamalleja yhteistyöhön ja perheiden osallistamiseksi arjessa sekä menttiin mukaan kehitteillä tai levityksessä oleviin yhteistyökuvioihin kuten 'Hyvän arjen illat'.
- Vauvalähettiläs-pilotti: jalkautuvan, ennaltaehkäisevän/varhaisen tuen vauvaperhetyön kokeilu Ylä-Kainuussa. Mukava Kainuu -hankkeen työntekijä (sairaanhoitaja/vauvatyöntekijä) ja paikallinen perhetyöntekijä kävivät kaikissa perheissä, joihin syntyi vauva, vauvan ollessa 2-3 kk. Työpärimalli arvioitiin hyväksi perheiden kannalta mutta myös siksi, ettei siihen tarvita lisää resurssia, ainoastaan työtavan muutoksia.
- Perhekeskuksen kohtaamispaikkaselvitys ja paikkakuntaakohtaisesti valmisteleva työ: tehtiin sidosryhmäanalyysi, järjestettiin järjestötapaamisia ja tehtiin yhteistyötä järjestötoimijoiden ja -hankkeiden kanssa, yhdyspintatyön edellytysten kartoitus aloitettiin järjestöjen kanssa
- Hanke jalkautui maakunnassa toimiviin työryhmiin ja yhdessä toimijakumppaneineen perheiden arkeen. Matkamittariin kertyi n. 14000 kilometriä.

Hankkeen tuotoksien jatkon turvaamiseksi niistä päätettiin tehdä esityksiä Kainuun sotien perhepalvelujen johtoryhmälle. Lokakuussa 2018 sotien vastuualuepäälliköitä ja esimiehiä saatiin koolle kuulemaan tarkemmin hankkeesta ja tässä vaiheessa tietenkin aikaansaannoksista. Perhepalvelujohtaja vs. vei hankkeen esitykset johtoryhmän käsittelyyn joulukuun alussa 2018 (liite 1).

3.2 Aikataulun toteutuminen

Hanke käynnistyi virallisesti 1.2.2017. Henkilökunta aloitti huhtikuussa 2017.

Toimintasuunnitelmaa työstettiin ja täsmennettiin syksyllä 2017 ja saatiin vahvistettua 15.1.2018. Toiminta oli kuitenkin lähtenyt ripeästi liikkeelle heti toukokuussa 2017. Osa yhteistyökuvioista käynnistyi välittömästi, kuten selkeästi hahmotettava eroauttaminen ja jalkautuva vauvaperhetyö sekä perhekeskuksimeissä yhteistyön tekeminen. Osa toiminoista käynnistyi hitaammin kuten perhekeskusmallin työstäminen, johon ensin yritettiin saada mukaan muita toimijoita, mutta lopulta päädyttiin tekemään käsikirjaa omin voimin ja hankkeessa tiiviisti mukana olleiden kokeneiden perhekeskusvastaavien kanssa. Lapset puheeksi -toimintamalliin innostuttiin hitaasti, mutta hankkeen lopulla se sai tarvittavaa myötätuulta.

Tarkistuspuisteina toimivat hankesalkkuraportit, joissa on tarkemmin selvitetty aikataulussa pysymisen ja aikataulumuutosten syyt ja seuraukset.

Yleisesti ottaen hankkeiden täysipainoinen käynnistyminen vie puolesta vuodesta vuoteen. Sisäinen valmistelutyö, yhteistyökumppaneita kuullen, vaatii aikansa ja oli nytkin erittäin tarpeellinen vaihe. Varsinainen toiminta hankkeen ulkopuolella pääsi täyteen vauhtiin talvella 2017-2018. Kun toimintaympäristö todella havahtui tekemiseen keväällä 2018, oli jo aika aloittaa hankkeen toimintojen hallittu alarajo saattaen vaihdettavaksi pysyvään organisaatioon. Aika loppui monessa asiassa kesken. Monesti todettu huomio puolin ja toisin oli "Voi kun olisi vielä vuosi aikaa, niin mitä saataisiinkaan vielä aikaan!". Siitä huolimatta monet tavoitteet saavutettiin kiitettävästi.

Kaikkiin tavoitteisiin ei päästy. Jotkut hankkeen tavoitteet eivät istuneet sotien ja muiden toimijoiden aikatauluihin niin kuin hankesuunnitelman laatimisen aikaan oli ennakoitu. Niiden osalta tyydyttiin toteamaan, että hankkeen pyrkimyksistä huolimatta asiat etenivät omalla painollaan hankkeen myötävaikuttamatta. Joissakin asioissa (kuten geneerinen palveluohjausmalli) sotessa on meneillään valmisteluvaihe. Sote/maku-uudistuksen aikataulut ja tilanne Kainuussa hidastuttivat joitakin hankkeen prosesseja, kun elettiin pitkälti odotuksen tilassa.

Ohjausryhmä hyväksyi hankkeen tuotokset kokouksessaan 4.12.2018.

3.3 Toteutuneet kustannukset

Kainuun soten kokonaiskustannukset olivat 360 018 €, josta omarahoitusosuus 72 003,56 €. Hankkeen kokonaiskustannukset olivat 458 955 €.

3.4 Riskit

Hanketyön riskinä on usein henkilökunnan vaihtuvuus, niin tässäkin hankkeessa. Niistä kuitenkin selvitettiin hankkeen lopputuleman huomioon ottaen mainiosti. Hankkeeseen saatiin muutosten myötä lisää osaamista. Vakituiseen virkaan lähtenyt projektisuunnittelija teki työnsä vastuualueensa osalta erinomaisesti ja jäljellejääneet työt siirtyivät jouhevasti jatkajille. Uudet työntekijät toivat kaivattua erityisosaamista mm. käsikirjan laadintaan ja juurruttamiseen. Henkilöstövaihdokset eivät vaikuttaneet hankkeen lopputuloksiin sitoutuneen ja ammattitaitoisen henkilöstön ansiosta. Saavuttamatta jääneet tavoitteet johtuivat enemmän hankkeen ulkopuolisista tekijöistä kuten osiossa *1.2 Tavoitteet ja tulokset* on kuvattu.

Toinen merkittävämpi riski on toimijoiden sitoutumattomuus hankkeeseen. Sidosryhmien ja soten omankin väen huomiosta kilpailee valtava määrä erilaisia hankkeita, hyvällä asialla kaikki. Se, mihin sitoudutaan, riippuu monista tekijöistä oikeasta ajankohdasta esimiesten ja päättäjien omiin painopisteisiin ja intresseihin. Pelkkä arvokas tavoite ja valtakunnan tason hehkutus ei riitä, kun kunnat ja sote kamppailevat resurssiensa puolesta ja budjetteja karsitaan, lain ehdottomasti vaatimien toimenpiteiden eduksi ja usein kehittämistyön tappioksi. Tämän hankkeen osalta päällikötason sitoutuminen ja yhdyspintatyön tärkeyden tunnustaminen eli yhteisen tahtotilan löytämiseen pyrkiminen ei toteutunut odotetusti.

Toimintakulttuurin muutoksen tarpeeseen soten sisäisesti saati yhdyspinnoilla ei Kainuussa olla vielä täysin havahduttu. Moniin muutoksiin tarvitaan valtakunnallista ohjausta, jopa määräyksiä ennen kuin toimenpiteisiin alueella ryhdytään. Tämän kärkihankeohjelman keskiö, lapsiperheet, ovat juhlapuheissa ja strategioissakin esillä, mutta Lape-muutosohjelma ei vielä ole lyönyt itseään läpi toivottu laajuudessa. Hankkeen interventioiden määrästä se ei ole ollut kiinni. Joissakin konteksteissa, kuten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, hanke on saanut lanseerattua uusia näkökulmia esim. kouluterveyskyselyn tulosten pohjalta tehtävän yhdyspintatyön monialaistamiseksi. Käytännön töissä, ihmisten arjessa, on onneksi tapahtunut paljon hyvää, kehittämismyönteisten esimiesten myötävaikutuksella.

Tarkempi tieto riskeistä ja niiden hallinnasta, niiden kanssa elämisestä, löytyy hankkeen hankesalkku-raporteista.

4. Dokumentointi

Hankkeen tuotokset löytyvät mm. Kainuun soten sivuilta ja ne on jaettu laajasti toimijoille.

- PEKE-opas – sähköinen perhekeskuskäsikirja
- Perhekeskus-video
- 'enjaksa.fi' –vanhempain chat, 'Onks tää normaalia' –nuorten chat
- MUKAVA Kainuun tuotokset –diasarja (liite 2)
- esitykset perhepalvelujen johtoryhmälle (liite 1)
- raportti Kainuun soten yhtymähallitukselle

Tuotokset säilytetään sähköisessä muodossa Kainuun soten Kehittäminen ja suunnittelu -yksikön tiedostoissa. Myös Kainuun soten Kaima-työtilaan on tekeillä – soten viestinnän ja perhekeskusvastaavien yhteistyönä - oma tiedosto, johon on pääsy kaikilla soten toimijoilla ja jonne kerätään perhekeskusta koskevia ohjeita, työkaluja jne.

Arkistoitavat kappaleet hankkeen asiakirjoista arkistoidaan normaalin käytännön mukaan arkistoon.

5. Opit ja palautteet

Käytännön lapsiperhepalveluiden toimijoiden antama palaute hankkeen aikana oli myönteistä. Yhteistyön käsi otettiin innostuneesti vastaan. Hankesuunnittelua ja toteutusta on tehtävä yhdessä.

- LAPEn toimintaperiaatteiden mukaisesti ja esimerkkiä näyttäen hanke jalkautui sekä lapsiperheiden että toimijoiden arkeen. Silloin tuloksia käytännön asiakastyössä saadaan aikaan sekä työntekijöiden että asiakkaiden osalta. Jalkautumalla saadaan aikaan tuloksia parhaiten niin työntekijöiden kuin asiakkaiden keskuudessa. Hankkeen työntekijät vievät palatessaan omiin tehtäviinsä lapeajattelua eteenpäin ja omassa työssään edistävät hankkeen aikaansaannoksia. Esimerkiksi toinen projektisuunnittelija sai vakituisen viran perhetyöstä ja toisen työnkuvaa muutetaan hankkeessa pilotoitua toimintamallia mukaillen. Hankkeessa töitä tehnyt perhekeskusvastaava on aitiopaikalla tulevaisuudessakin juurruttamisen sekä seurannan ja arvioinnin suhteen. Hankkeen aikana toinen perhekeskusvastaava eläköityi ja kolmaskin on jäämässä eläkkeelle. Siinä havaittiin jo hankkeen aikana riski perhekeskuskoordinaation voimavarojen suhteen.
- Valtakunnalliset kehittämistyöryhmät ovat olleet tarpeen ja säästäneet päällekkäiseltä työltä, tuoneet paljon hyvää, näkemystä ja käyttökelpoisia välineitä maakunnan toimijoille.
- Tässä hankkeessa toimintakulttuurin muutos käytännön töissä, jossa innostujia löytyy, oli hivenen helpompaa kuin organisaation muissa portaissa, joissa muutoksiin suhtaudutaan kriittisesti ja nähdään ne yleensä raha- ja resurssikysymyksinä, vaikka ajattelu- ja toimintamallien muuttaminen ei maksa mitään. Maku-sote-uudistuksen vaihe on näkynyt odotteluna ja monenlaisten päätösten siirtämisen tulevaisuuteen. Toiminnan kehittäminen ja siihen liittyen mm. johtamisen uudet mallit ja verkostotyö vaatii sitkeää keskustelun jatkamista. Johtamisen tuki muutoksessa on jatkossa olennaisen tärkeää.
- 1,5 vuotta on lyhyt aika saattaa näin monipolvista hanketta kunnolla liikkeelle. Juuri kun LAPE on vähän laajemmalti saanut toimijat yhdyspinnoilla innostumaan, toiminta realistisesti ottaen alkaa hiipua. Työtä pitäisi tehdä nyt entistä isommalla porukalla.
- Maakuntien ja kuntien toimintaa säätelee pitkälti lakisääteisten toimintojen turvaaminen. Kun 'resurssien lisätarve - rahan puute' on keskustelujen pääargumentti, ei nähdä muita tapoja kehittää toimintaa. Pelkät toiveet ja usko hyvään asiaan eivät paikallistasolla riitä, tarvitaan myös valtakunnallista ohjausta ja jopa määräyksiä, että syntyy aito, tuloksellinen tahtotila uudenlaiseen ajatteluun ja toimintaan. Realismiahan on, etteivät fyysiset resurssit lisäänty.
- Jo hankesuunnitelmavaiheessa olisi olennaisen tärkeää, että osapuolet sitoutuvat tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja niiden juurruttamiseen sekä kirjallisesti että käytännön tasolla.
- Hankesuunnitelmien selkeyden ja kokonaisuuden hallinnan mahdollistamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Hankesuunnitelman tekijöiden konsultointi ja sitä kautta seuranta ja arviointi pitkin

matkaa on oltava säännöllistä. Ohjausryhmän valintaan on kiinnitettävä huomiota, että se toimisi ja ohjaukseen panostettaisiin. Myös STM:n on huolehdittava osuudestaan ohjaajana ja neuvonantajana – tässä hankkeessa sitä ei liiennyt. Onneksi vahva kansallinen yhteistyö korvasi osin tätä puutetta.

- Hanketyöntekijöiden tehokas yhteistyö on haasteellista, kun toimitaan monessa toimipisteessä niin kuin tässä hankkeessa jouduttiin tekemään olosuhteiden pakosta. Hektinen monitoimijainen hanke-työ sekä viestinnän että yhteiskehittämisen eetoksen takia vaatii yhteisissä tiloissa työskentelyä. Sähköiset yhteydet ja säännölliset tapaamiset ovat tärkeitä, mutta ne eivät korvaa yhteistä toimitilaa ja jatkuvaa kuulolla oloa toisten tekemisistä ja sitä myötä töiden tarkoituksenmukaista jakamista, delegointia jne. Turhaa aikaa menee muistamiseen ja muistuttelemisiin, vartavasten tavoittelemisiin ja yhteydenottoyrityksiin, kun samoissa tiloissa toimien ne hoituvat ohimennen. Myös työn-ohjauksen mahdollisuus kehittämistyössä olisi erityisen tärkeää, koska haasteita ja ongelmia kohdataan monilla tasoilla ja ulkopuolinen tuki auttaa vastauksien löytämisessä ja paineiden alla jaksamisen turvaamisessa.
- Kansallinen LAPE-yhteistyö työryhmineen ja projektipäällikkö/muutosagenttityöskentelyineen oli tämän hankekauden vahvuus. Se toi ryhtiä työhön. Toisaalta se, että kuljettiin tasatahtia, joskus jopa maakuntatoimijat edellä kansallista työtä aiheutti hämmennystä, odottamattomia esteitä ja hidasteita tehokkaalle toiminnalle maakunnissa. LAPE-muutoksen mittaluokka tuli yllätyksenä myös sitä valmistelleille tahoille. Hankekauden aikana lapetoimijoiden yhdessä tuottama pohjatyö oli hyvää, mutta sen päättyminen ennen aikojaan näkynee tulevaisuudessa kehityksen hidastumisena.
- Epäonnistumiset kts. *2.1 Yleiskuva ja 2. Riskit*

Viestintä on haasteellinen laji, niin sisäisesti kuin ulkoisesti. Hankkeen sisäinen viestintä takkuili ajoittain. Henkilöstö oli fyysisesti hajallaan eikä sovitut käytännöt aluksi täysin toimineet. Pikkuhiljaa yhteistyöhön erilaisista toimintakulttuureista tulevien tekijöiden kesken totuttiin. Yhteisten tilojen puutetta korvattiin säännöllisillä yhteiskehittämispäivillä, jolloin oli aikaa pitempiin pohdintoihin ja suunnitelmiin.

Ulkoinen viestintä on vieläkin haasteellisempi laji. Sähköposteja, kutsuja, pyyntöjä ja kyselyitä ovat toimijoiden sähköpostit pullollaan. Paljon menee ohi, todetaan yleisesti. ”Läpipääseminen” on osin onnenkauppaa ja sattumaa. Satunnaisten kohtaamisten ja kahvipöytäkeskustelujen merkitys on korvaamaton näkyväksi tulemisen tapa. Onnen edistämiseen on muitakin keinoja, jotka valkenevat matkan varrella. Saimme mm. tietää, että kenen tahansa soten oman sihteerin lähettämä viesti otetaan vakavammin kuin hankkeen lähettämä. Tätä tietoa käytimme loppuvaiheessa tuloksellisesti hyväksi.

Tila mediassakin on kortilla. MUKAVA Kainuu sai maakunnan päälehteen kaksi isoa lehtijuttua sekä yhden pääkirjoituksen – kohtaamispaikat ja vanhempain chat – ja yhden radiohaastattelun sekä näkyvyyttä valtakunnallisessa LAPE-podcastissa marraskuussa 2018.

Ohjausryhmälle ja hankehenkilöstölle tehtiin itsearviointi -kyselyt Questback Essentials ohjelmalla. Ensin mainittuun kyselyyn saatiin yksi vastaus. Se valitettavasti kuvaa ohjausryhmän sitoutumisen astetta operatiiviseen työhön. Ohjausryhmän loppupalaute viimeisessä kokouksessa oli kiittävää. He omalta osaltaan pitänevät mielessään hankkeen aikaansaannokset ja sen esille tuomat lape-asiat, joiden kanssa työskentely muutosagenttityön myötä jatkuu ensi vuonna. Hankehenkilöstön vastaukset on otettu huomioon tätä raporttia kirjoittaessa.

6. Pysyvä toiminta ja jatkotoimet

6.1 Siirtyminen pysyvään toimintaan ja avoimet tehtävät

- Soten perhepalvelujen johtoryhmälle tehtyihin esityksiin (liite 1) saatiin vastaus juuri ennen hankkeen päättymistä: maku/sote-uudistuksen keskeneräisyyteen viitaten esityksiin ei otettu virallista kantaa eikä lupauksia juuri annettu paitsi, että perhekeskusvastaavien nimike muutetaan perhekeskuskoordinaattoriksi, erotiimi otetaan käyttöön ja kohtaamispaikka-asiaa aletaan selvittää. Jotkut hankkeen hyväksi havaitsemat toimet saatetaan viedä päätöksentekoon myöhemmin tai muuta kautta.
- PEKE-opas otetaan välittömästi käyttöön, samoin perhekeskusvideo on julkistettu Kainuun soten tiedotuskanavilla. Jatkossa opasta täydennetään ja päivitetään perhekeskusvastaavien koordinoitessa sitä.
- Perhekeskusvastaavien, peketiimien ja järjestöjen kanssa on sovittu hyvien käytäntöjen jatkon turvaamisesta kuten Eron edessä, Vanhemmuuden tuki, Hyvän arjen illat, 'Saa hyppiä' -tapahtumat, lasten eroryhmät, tunne- ja vuorovaikutuskoulutukset
 - Koulutuskalenteriin sisällytettävistä koulutuksista on sovittu soten koulutuspäällikön kanssa.
- Lapsiperheiden terveydenhuoltopalveluiden ylihoitajan kanssa on sovittu, että vauvalähettiläs-toimintamalli tulee olemaan osa Kainuun keskussairaalan vauvatyöntekijän työnkuvaa
 - Nuorten chatin toiminta jatkuu osana perhekeskuksen normaalia toimintaa. Vanhempain chat jatkuu kokeiluna, ja sen jatkosta päätetään kevään 2019 aikana
- Sähköisten palvelujen kehittäminen jatkuu kehittämis- ja suunnitteluyksikössä myös lapsiperhepalveluiden osalta. Sen kehittäjät ovat olleet mukana hankkeen työssä.
- Yhteistyö järjestöjen kanssa sopimusten tekemisen suhteen jatkuu mm. JärjestöKainuu 2.0 -hankkeen kautta ja perhepalvelujohtajan kanssa on sovittu työskentelyn aloittamisesta.
- Sivistystoimessa on aloitettu 'Ennaltaehkäisevät ja varhaisen tuen konkreettiset palvelut ja käytänteet' -työskentely. Kajaanin sivistystoimenjohtaja on mukana lapetyötä jatkavassa VIP-verkostossa.
- Soten kehittämisyksikön kehittämisjohtaja toimii maku/sote-valmistelussa Kehittämis- ja suunnittelutyöryhmässä TR6 ja on lupautunut edelleen pitämään hankkeen aikaansaannoksia esillä. Hän kuuluu myös muihin työryhmiin, joihin voi viedä hankkeessa saatua tietoa.
- Maku/sote-valmistelijoille on toimitettu materiaali tuotoksista ja soten järjestämisen vastuuvalmistelijalle (taustavirka perhepalvelujohtaja) on kirjallisesti luvannut seuraavaa:
"Hankkeessa kehitetyt toiminta- ja ajattelumallit ovat hyödynnettävissä tulevan maakunnan liikelaitoksen toiminnassa, suunnittelussa ja palveluiden järjestämisessä. Perhekeskusten yhteistyömallit ja hankkeen tuotokset luovat jatkuvuutta perhekeskusten toimintaan tulevaisuudessa."

6.2 Jälkiarviointi

Hankkeen vaikuttavuuden arviointia suoritetaan osana Kainuun soten kehittämis- ja suunnitteluyksikön sekä perhepalvelujen normaalia toiminnan seurantaa. Hankkeen tulosten juurtuminen tapahtuu perhepalvelujen tulosalueella. Hankkeen tekemien esitysten ja niihin saatujen kommenttien seurantaa tekevät ainakin perhekeskusvastaavat. Osa asioista voi vaatia Kainuun soten yhtymähallituksen linjauksia. Lapetyö jatkuu muutosagentin työn myötä ja sitä kautta myös Mukava Kainuu -hankkeen tuotoksia ja tuloksia jaetaan käytännön tekijöille ja juurrutetaan edelleen.

Hankkeen vaikuttavuus näkyy mahdollisesti vuosien kuluttua esim. kouluterveyskyselyjen parantuneissa tuloksissa tai muutoin tapahtuneessa lasten ja nuorten terveyden parantumisessa.

Kainuun soten kehittämisjohtaja Marita Pikkarainen, erikoissuunnittelija Marja-Liisa Ruokolainen, vs. perhepalvelujohtaja Anna-Liisa Kainulainen ja muut toimialajohtajat, maku/sote-valmistelijat, muutosagentti Anna-Kaisa Korpinen sekä sivistystoimenjohtajat seuraavat Lapen jälkiä ja jatkavat kehittämissuunnitelmia jatkossa.

6.3 Ideoita jatkokehitykselle

Toimintakulttuurin muutostyön pohjustus jatkuu muutos- ja kunta-agenttien työn sekä Lape Akatemioiden myötä. Keskusteleminen on perustyötä, jota pitää jatkaa joskus jopa vuosia ennen muutoksen alkamista. Johtamisen uudet tavat voivat virittyä myös sivi-sote -yhteistyöstä, joka saa lisäpotkua VIP-verkostotyön myötä. Johtamisen tukemista uudelleen toimintakulttuuriin Kainuussa tarvitaan.

Vaikka ja ehkä juuri siksi, että perhekeskustoiminta on ollut Kainuussa arkea jo kymmenen vuotta, kehittämisen ja uuden omaksumisen välineitä kaivataan sekä päätöksentekoon että operatiivisen johtamiseen. On keskusteltava ja keskusteltava yhteiseen tahtotilaan pääsemiseksi. Siihen liittyvä hanke olisi paikallaan.

Kentältä on toivottu jalkautuvan työn vauvalähtetiläsmallia laajennettavan myös esim. 2-3-vuotiaiden lasten perheisiin. Vauvalähtetiläsmallin mukainen jalkautuva parityöskentely avaa tietä myös muulle jalkautuvalle työlle.

Ristijärvellä aloitettu 'Lapsiperheiden monialainen elintapaohjaus Kainuussa' -mallin jatkotyöstäminen on sisällytetty uuteen hankesuunnitelmaan, jolle on haettu rahoitusta STM:ltä.

Lastensuojelun systeeminen malli sopisi myös Kainuuseen ja toivottavasti se lähtee täälläkin liikkeelle helpottamaan lastensuojelutyötä. Tarvetta sille olisi.

Sähköisten perhekeskuspalvelujen kehittämistä on syytä jatkaa. Kainuun sote on mukana Kainuun sosiaalityön koulutus- ja kehittämishankkeessa (KASKK) yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston kanssa. Tähtäyksinä on sosiaalisesti kestävä Kainuu. Hankkeessa koulutetaan sosiaalityön maistereita, joiden toivotaan jatkossa olevan työyksiköidensä kehittäjiä. Heidän opinnäytetyönsä nousevat Kainuun sosiaalialan kehittämistarpeista. Hankkeen tuotoksena tulee olemaan SOCOBA -ekosysteemi, joka tunnistaa alueen erityispiirteitä ja pyrkii tutkimuksen kautta kehittämään toimintaa, luomaan uutta kainuulaista sosiaalityön tapaa. Kehittämisen kärjiksi Kainuussa on valittu kansalaislähtöinen sosiaalihuolto ja sähköinen asiointi. Tuotokset tulevat palvelemaan myös lapsiperhepalveluita.

7. Liitteet

Liite	Liitteen nimi
1	Esitykset perhepalvelujen johtoryhmälle
2	MUKAVA Kainuun tuotokset -diasarja
3	Viestinnällinen loppuraportti
4	MUKAVA Kainuu Tehtyä ja kokeiltua

MUKAVA Kainuu -hanke 2017-2018

Esitykset Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon
kuntayhtymän perhepalveluiden johtoryhmälle

09.11.2018

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma - LAPE

- Lapsi- ja perhepalvelut uudistetaan siten, että ne muodostavat lasten ja perheiden tarpeita nykyistä paremmin vastaavan kokonaisuuden.
- Ensisijaista uudistuksessa on lapsen etu ja oikeudet sekä vanhemmuuden tuki. Näin voidaan vähentää lasten, nuorten ja perheiden eriarvoisuutta.
- Hallituksen Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) -kärkihankkeessa teemme muutosta kohti lapsi- ja perhelähtöisiä, yhteen sovitettuja, oikea-aikaisia ja tarpeenmukaisia palveluita. Tavoitteena on parantaa kaikkien Suomessa asuvien lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. Toimintaa ohjaavat lapsen oikeudet ja lapsen etu sekä vanhemmuuden tuki.

MUKAVA Kainuu -hankkeen tavoitteet

- Muuttaa, kasvattaa ja vahvistaa perhekeskustoimintaa Kainuussa
- Tukea vahvemmin ja hyvissä ajoin erilaisia ja erilaisissa elämäntilanteissa olevia vanhem-
pia, lapsia ja nuoria
- Vahvistaa lasten, nuorten ja vanhempien osallisuutta perhekeskustoiminnassa

MUKAVA Kainuu -hankkeen esitykset Kainuun sosiaali- ja perhepalvelujen johtoryhmälle

1. Perhekeskustoimintamalli
 2. Erotiimi
 3. Kohtaamispaikat
 4. Jalkautuva Työ / Vauvalähettiläs
 5. Monikulttuurinen työ
 6. Sähköinen perhekeskus
- Liitteet

MUKAVA Kainuu -hankkeen henkilöstö: Johanna Jyrkäs, projektisuunnittelija

Tarja Kerttula, projektipäällikkö / 50 % alk. 1.5.2018

Helena Saari, projektisuunnittelija 50 % alk. 1.5.2018 / 80 % alk. 1.9.2018

Marika Uhlbäck, projektisuunnittelija 15.8.2018 saakka

Anneli Vatula, 50 % projektisuunnittelija 1.9. - 31.12.2018

osatoimijat:

Seija Karjalainen, 50 % MLL Kainuun piiri 31.3.2018

Peppiina Hakkarainen 1.4. - 31.12.2018

Anneli Vatula, 50 % Kainuun Nuotta (osatoimija)

yhteistyössä:

Anna-Kaisa Korpinen, LAPE-muutosagentti

Ohjausryhmä:

Matti Heikkinen, perhepalvelupäällikkö, Kainuun sote; ohjausryhmän puheenjohtaja 30.4.2018 saakka

Anna-Liisa Kainulainen, perhepalvelupäällikkö, Kainuun sote (1.5. - 31.12.2018)

Sirpa Kemppainen, varhaiskasvatuksen tulosalueen johtaja, Kajaanin kaupunki

Tarja Kerttula, projektipäällikkö, MUKAVA Kainuu -hanke /Kainuun sote

Anna-Kaisa Korpinen, LAPE-agentti, Kainuun sote /STM

Riitta Ollila, projektipäällikkö, Kainuun Nuotta ry

Marjaana Pelkonen, hankepäällikkö, STM, 31.1.2018 saakka

Arja Roponen, neuvotteleva virkamies, STM, 1.2. - 31.12.2018

Marita Pikkarainen, kehittämisjohtaja, Kainuun sote

Marja-Liisa Ruokolainen, erityissuunnittelija, Kainuun sote

Toivo Sistonen, hallituksen puheenjohtaja, MLL Kainuun piiri ry; ohjausryhmän puheenjohtaja 1.5. - 31.12.2018

1. Perhekeskusmalli Kainuussa

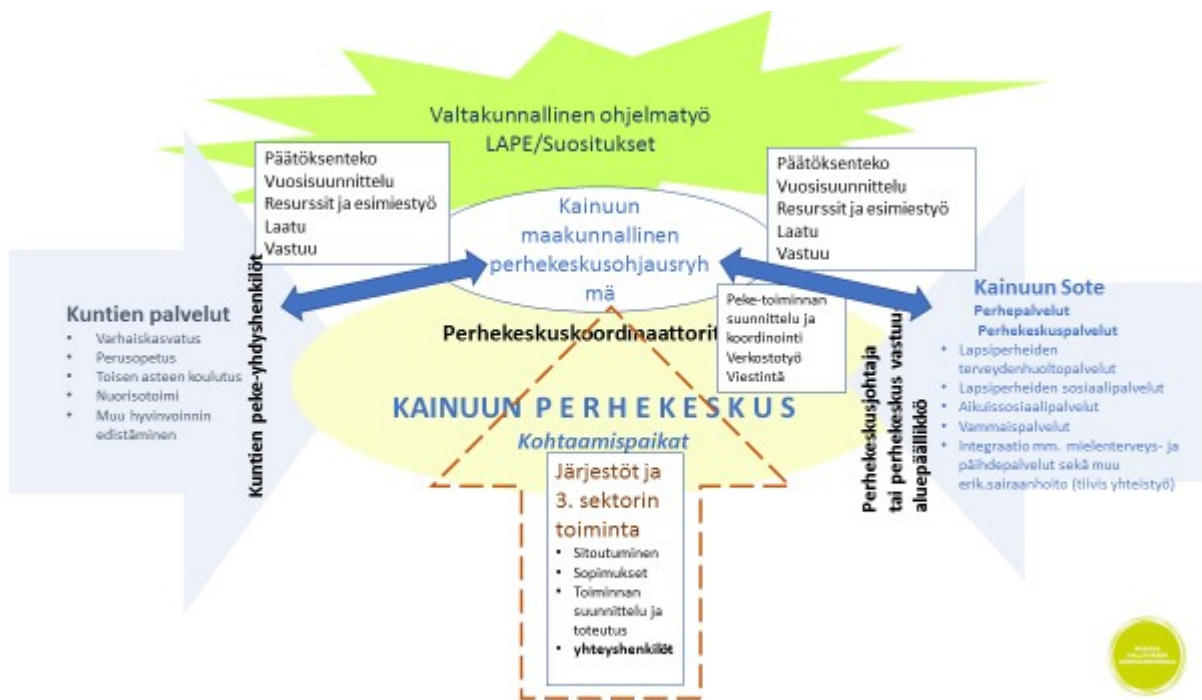
ESITYS PERHEKESKUKSISTA KAINUUSSA

- Perhekeskukset 🏠
- Perhekeskusverkostot 📍

Perhekeskusalueita on kolme;
Alue 1, Kajaani, Paltamo ja Risti-järvi
Alue 2, Sotkamo ja Kuhmo
Alue 3, Suomussalmi ja Hyrynsalmi (Puolanka)

Kainuussa on viisi (5) perhekeskusta ja 2 perhekeskusverkostomallia. Perhekeskukset sijaitsevat Kajaanissa, Paltamossa, Sotkamossa, Kuhmossa ja Suomussalmella. Perhekeskukset muodostuvat fyysisesti lapsiperhepalveluista, jotka toimivat samoissa tiloissa. Lisäksi toimintaa tapahtuu verkostoissa ja käytössä on verkostomainen työskentelytapa. Perhekeskusverkostomalli on Ristijärvellä ja Hyrynsalmella. Näissä kunnissa lapsiperhetoimijat eivät toimi samoissa tiloissa vaan perhekeskustoimintatapa toteutuu verkostomaisella työotteella. Kuntakohtaiset tarpeet huomioidaan perhekeskustoiminnassa. Perhekeskusrakenteeseen kuuluu myös perhekeskusten avoin kohtaamispaikkatoiminta. Perhekeskusten avoimet kohtaamispaikat ovat osa perhekeskuspalveluverkostoa. Mukava Kainuu -hankkeessa on perhekeskusten avoimista kohtaamispaikoista oma selvitys ja esitys Kainuun alueelle.

Kuva 1. Perhekeskuksen toimintaympäristö

Perhekeskuksiin on sijoitettu lähipalveluperiaatteen mukaisesti lapsiperhepalveluita sekä alueella on myös jalkautuvia palveluita. Perhekeskustoiminnassa on mukana soten, kuntien ja kolmannen sektorin toimijat ja tarvittavat yhteistyökäytäntösopimukset tehdään toiminnan varmistamiseksi. Perhekeskustoiminnan vastuutaho on Kainuun sote ja perhekeskustoiminnan kokonaisvastuu nimetään, esim. perhekeskusjohtaja tai perhekeskusvastuualuepäällikkö.

Perhekeskustoiminnan rakenteessa otetaan käyttöön yhteen sovittavan johtamisen malli, missä kaikki osapuolet on huomioitu päätöksenteon pohjaksi. Kainuun kuntien ja kolmannen sektorin osalta on nimettyä henkilöt, jotka toimivat yhdyshenkilöinä perhekeskustoimintaan liittyvissä asioissa. Perhekeskusvastaavan nime muutetaan perhekeskuskoordinaattoriksi, mikä paremmin vastaa tehtävän luonnetta. Perhekeskuskoordinaattori(t) suunnittelevat yhdessä, ”perhekeskusyhdyshenkilöiden” ja eri tiimien kanssa perhekeskustoimintaa ja toimivat linkkinä eri tahojen välillä, kokoavat asioita yhteen, viestittävät sekä välittävät päätöksiä tarvitsevat asiat esimiehille, johtajille ja päätöksentekooelimille.

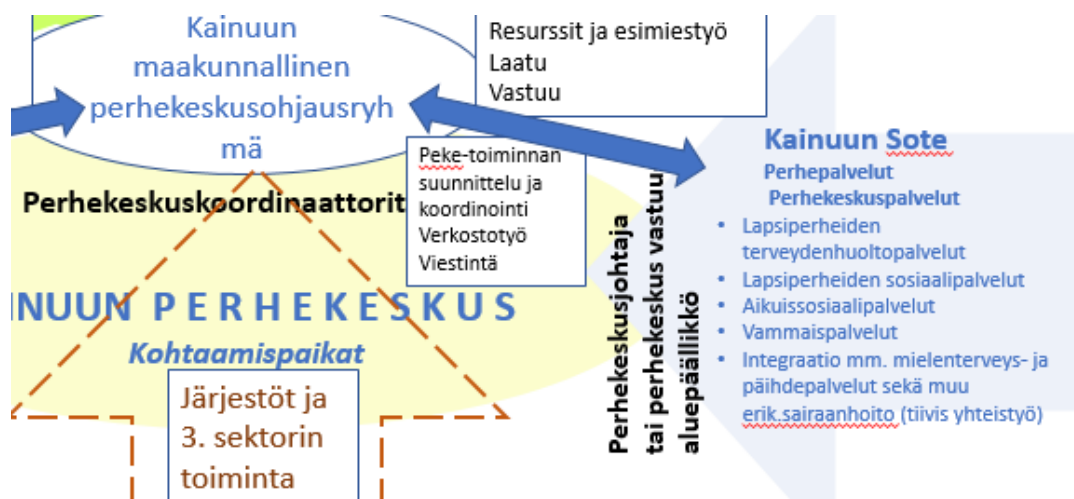
Mukava Kainuu -hanke esittää, että perustetaan Kainuun maakunnallinen perhekeskus ohjausryhmä, jonne kukin kunta, Kainuun sote ja kolmas sektori (niiden toimijoiden osalta, jotka ovat mukana) nimeää edustajansa. Perusteluna maakuntalaki, missä todetaan, että:

”Perhekeskuksella tarkoitetaan järjestämislain 9§:ssä tarkoitettua palvelukokonaisuutta. Maakuntien sotepalvelut, kuntien palvelut sekä järjestöjen ja seurakuntien palvelut ja toiminta sovitetaan yhteen asiakkaan näkökulmasta toimivaksi lapsi- ja perhelähtöiseksi kokonaisuudeksi.”

Ohjausryhmä toimii osana maakuntalakiesityksen mukaista maakuntien ja kuntien neuvottelumenettelyä. Edustajat nimetään sen mukaan, onko ryhmällä päätösvastuuta asioista. Ryhmälle kirjaetaan tehtävät sekä raportointivastuu kunkin toimijan hallinnolle tai kunnan päätöksentekovalleille. (vrt. nyt toimiva Maakunnallinen Lape-ryhmä, mutta selkeästi määritellyllä tehtävällä ja päätöksentekovaltuudella)

Kainuun soten perhepalvelujen tulosalueen organisointi ja verkostojohtaminen perhekeskustoimintamallin mukaisesti

1. Organisointi:

Kainuun soten nykyisen perhepalvelujen tulosalueelle muodostetaan perhekeskuspalvelujen vastuualue, tai tulosalue muutetaan perhekeskus tulosalueeksi kansallisen linjauksen mukaisesti.

Miksi (kansallinen linjaus)

Perhekeskuksen palveluverkostoon on koottu kaikki lakisäätiset sosiaali- ja terveystyöpalvelut, joilla parhaiten varmistetaan kaikkien lasten terveys ja hyvinvointi sekä suotuista kasvu ja kehitys. Perheiden voimavarat vahvistuvat ja turvataan nykyistä varhaisempi avun ja tuen saanti.

Palveluista osa on universaaleja koko ikäluokan tai asiakasryhmän tavoitettavia palveluja mm. äitiystyö-, ehkäisy- ja lastenneuvolapalvelut sekä maakunnan niin päättyessä myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. Näin varmistetaan varhaisen tuen ja hoidon kohdentaminen lapselle ja perheelle.

Näiden palvelujen avulla voidaan vahvistaa lapsen ja perheen hyvinvointia suojaavia tekijöitä sekä mahdollistaa riskien tunnistaminen, ehkäiseminen ja vähentäminen.

Nämä palvelut muodostavat lapsi- ja perhelähtöisen yhdessä toimivan kokonaisuuden.

Mitä (kansallinen linjaus)

Perhekeskuksen palveluverkoston kuuluvat seuraavat lapsiperheiden perustason lakisääteiset sosiaali- ja terveystalvet:

- Sosiaalipalvelujen osalta ainakin kotipalvelu, perhetyö, lapsiperheiden sosiaalityö, kasvat- ja perheneuvonta sekä perheoikeudelliset talvet.
- Terveystalvelujen osalta ainakin äitiys- ja lastenneuvolatalvet, ehkäisyneuvonta, lääkäri- ja psykologitalvet, fysio-, puhe-, ravitsemus- ja toimintaterapia
- Erityistason talvet tukevat ja toimivat yhdessä perustalvelujen kanssa (integratiiviset toimintamallit)
- Erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun konsultaatiot ja jalkautuva toiminta. Vastaavasti erityistason voi konsultoida perustasona.
- Kiinteä yhteistyö aikuisten perus- ja erityistason sote-talvelujen kanssa mm. mielenterveys- ja päihdetalvet

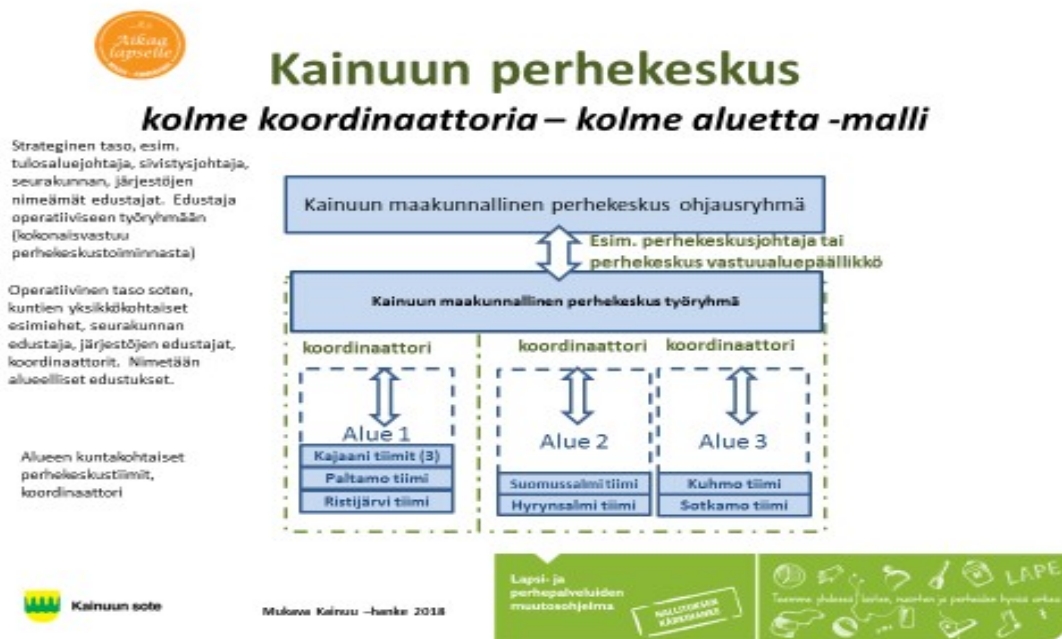
Miten (kansallinen linjaus)

Johtamisen, yhteisen osaamisen vahvistamisen, tilaratkaisujen, tiimien muodostamisen ja toiminnan, yhteisen tahtotilan ja budjetin avulla toimitaan siten, että perhekeskuksen palveluverkoston lapsiperheiden sosiaali- ja terveystalvet toimivat yhtenä lapsi- ja perhelähtöisenä kokonaisuutena.

- Lähipalveluperiaate mahdollistuu
- sovitaan yhdessä ja otetaan käyttöön yhteiset toimintakäytännöt mm. monialainen arviointi
- palvelukokonaisuus räätälöidään perheiden tarpeiden mukaisesti
- perhe kohdataan kokonaisuutena eli esim. lasta hoidettaessa huomioidaan muun perheen tarvitsema apu ja tuki.
- Perhettä hoidettaessa huomioidaan lapset.

2. Verkostojohtaminen:

Vaihtoehto 1.

Maakunnallinen perhekeskusohjausryhmä on strategisen tason toimijaelin, joka asettaa toiminnan strategiset tavoitteet. Ohjausryhmän jäseninä ovat esim. tulosaluejohtajat, sivistysjohtajat, järjestöjen ja seurakuntien edustajat.

Maakunnallinen perhekeskustyöryhmä muodostuu keskeisistä toimijoista ja se toimii operatiivisena tasona. Perhekeskusalueittain nimetään edustajat ryhmään. Työryhmä koordinoi perhekeskusverkoston toimintaa perhekeskuksen vuosikelloa käyttäen. Tehtävänä on myös valvoa laatua ja resursien yksityiskohtaisempaa allakointia. Ryhmä arvioi toimintaa ja raportoi maakunnalliselle ohjausryhmälle. Jäseninä ovat perhekeskustoimijoiden esimiehet, päälliköt niin soten, kuntien, järjestöjen kuin seurakuntien osalta sekä perhekeskuskoordinaattori(t).

Paikkakuntaokohtaiset perhekeskustiimit ovat säännöllisesti kokoontuva laaja-alainen asiantuntijajoukko, joita ovat lapsiperhetoimijat kunnittain. He toteuttavat perhekeskuksen / perhekeskusverkoston mukaista toimintaa vuosikellon mukaisesti. Perhekeskuskoordinaattorit vastaavat tiimien kokoontumisista. Perhekeskuskoordinaattorit toimivat alueellisen työryhmän ja perhekeskustiimien välillä.

Perhekeskusvastaavan (tällä hetkellä) nimike muutetaan *perhekeskuskoordinaattorin* nimikkeeksi. Tällä hetkellä perhekeskusvastaavan tehtävissä on yksi kokoaikainen tehtävä ja kaksi 50 % tehtävää oman toimen ohella. Kolmen koordinaattorin tehtävässä alueita koordinoidaan nykymallilla, alue 1 kokoaikainen koordinaatiotehtävä sekä alue 2 (50 %) oman toimen ohella ja alue 3 (50 %) oman toimen ohella. Resurssi voi olla myös kokoaikainen tehtävä kullakin alueella, tämä vaatisi nykytilanteeseen 1 htv lisää.

Vaihtoehto 2.

Maakunnallinen perhekeskusohjausryhmä on strategisen tason toimijaelin, joka asettaa toiminnan strategiset tavoitteet. Ohjausryhmän jäseninä ovat esim. tulosaluejohtajat, sivistysjohtajat, järjestöjen ja seurakuntien edustajat. Ohjausryhmä nimeää edustajan maakunnalliseen perhekeskustyöryhmään. Edustajana henkilö, jolla virkansa puolesta on kokonaisvastuu perhekeskustoiminnasta.

Maakunnallinen perhekeskustyöryhmä muodostuu keskeisistä toimijoista ja se toimii operatiivisena tasona. Perhekeskusalueittain nimetään edustajat ryhmään. Työryhmä koordinoi perhekeskusverkoston toimintaa perhekeskuksen vuosikelloa käyttäen. Tehtävänä on myös valvoa laatua ja resurssien yksityiskohtaisempaa allakointia. Ryhmä arvioi toimintaa ja raportoi maakunnalliselle ohjausryhmälle. Jäseninä ovat perhekeskustoimijoiden esimiehet, päälliköt niin soten, kuntien, järjestöjen kuin seurakuntien osalta sekä perhekeskuskoordinaattori(t).

Paikkakuntakohtaiset perhekeskustiimit ovat säännöllisesti kokoontuva laaja-alainen asiantuntijajoukko, joita ovat lapsiperhetoimijat kunnittain. He toteuttavat perhekeskuksen / perhekeskusverkoston mukaista toimintaa vuosikellon mukaisesti. Jokaiselle tiimille on nimetty yhdyshenkilö, joka vastaa tiimien toiminnasta. Perhekeskuskoordinaattori toimii maakunnallisen perhekeskustyöryhmän ja perhekeskus tiimiyhdyshenkilöiden välillä.

Perhekeskusvastaavan (tällä hetkellä) nimike muutetaan *perhekeskuskoordinaattorin* nimikkeeksi. Tällä hetkellä perhekeskusvastaavan tehtävissä on yksi kokoaikainen tehtävä ja kaksi 50 % tehtävää oman toimen ohella. Kahden koordinaattorin mallissa kaksi osa-aikaista tehtävää muutetaan yhdeksi kokoaikaiseksi tehtäväksi. Tämä mahdollistaa kahden kokoaikaisen koordinaattorin tehtävän koko Kainuun alueella. Kuntakohtaisiin perhekeskustiimeihin nimetään *yhdyshenkilöt*. Tiimiyhdyshenkilöt toimivat oman toimen ohella.

Perhekeskusmalli:

Mukava Kainuu -hanke esittää

perhepalvelujen tulosalueen organisointia esitetyn mallin mukaisesti ja verkostojohdamista kahden kokoaikaisen perhekeskuskoordinaattorin ja kolmen perhekeskusalueen mallilla (vaihtoehto 2.). Perhekeskustoimintaympäristö on laaja ja monialainen sekä pitää sisällään toimijoita yli sektorirajojen – kunta, sote ja kolmas sektori. Koordinaattoreiden kokoaikainen työnkuva mahdollistaa tarpeenmukaisen työskentelyn laajassa toimintakentässä. Nykyiseen malliin verrattuna samoilla resursseilla toiminta tehostuu. Verkostomainen työskentely tulee lisääntymään ja vaatii verkosto- ja sisältöosaamista perhekeskustyön ja yhdyspintatyön näkökulmasta. Näihin vaatimuksiin peilaten tarvitaan maakunnallinen johtotason työryhmä ja kaksi kokoaikaista perhekeskuskoordinaattoria.

2. EROtiimin jatkuminen

Mukava Kainuu -hankkeen pilotti erotiimimallista toteutettiin syksystä 2017 syksyyn 2018. Kokeilussa koottiin Kainuun maakunnallinen ja yli hallintorajojen toimiva EROtiimi kokoamaan eroauttamisen palvelut. Tavoitteena oli kartoittaa, kuinka eroauttamista voisi alueellamme kehittää siten, että perheet saisivat oikeanlaista tukea oikeaan aikaan. Eroauttamisen palveluja on tarjolla eri sektoreilla. Tietoisuus eri palveluista ja toiminnoista on hajanaista.

EROtiiimityöskentelyssä mukana olleet toimijat:

Perhetyö Perheneuvola Lastensuojelu Oikeusaputoimisto Lastenpsykiatria

Aikuisten mielenterveysyksikkö Kriisikeskus

MLL Kainuun piiri ry ILA ry.

YVPL & Kainuun yksin- ja yhteishuoltajat Miessakit ry.

Sivistystoimi (kuraattori, erityislastentarhanopettaja) Neuvola

Seurakunta

EROtiiimimalli:

Mukava Kainuu -hanke esittää, että EROtiimi on perhekeskuksen pysyvä toimintamuoto. Tiimin muodostaa kokeilussa mukana olleet tahot. EROtiimi toiminnalle on laadittu yhdyspintatyön koordinointiin vuosikello, joka kokoaa aihealueen toiminnot yhteen. EROtiimin ylläpito edellyttää koordinaatiota ja vastuullista yhteistoimijuutta. Tiimiläiset vastaavat tiedonvälityksestä omiin työyksiköihin. EROtiimiä koordinoi Kainuun sote ja EROtiimiin osallistuvat tahot nimeävät edustajansa. EROtiimi kokoontuu 4 x vuodessa ja toiminta suunnitellaan ja arvioidaan yhdessä.

EROtiiimissä käydään läpi eri toimijoiden näkökulmasta ajan ilmiöitä ja millaisia toimintoja/ palveluja kenttätyöhön tarvitaan.

Ammattilaisten koulutustarpeiden selvittäminen eroauttamisen näkökulmasta ja koulutustoiveiden esittäminen koulutuspäällikölle.

Koordinaattorin vastuu on huolehtia koollekutsumisesta ja kokousten käytännön järjestelyistä.

Kuva 4. Koonti EROtiimiläisten arvioinnista: Mitkä olisivat mielestäsi EROtiimin tärkeimmät tehtävät?

EROTiimityöskentelyn hyödyt asiakasnäkökulmasta:

Eroperheille toteutui lasten erovertaisryhmät koko Kainuun alueella. Monialainen toimijaverkosto mahdollisti joustavan toteutusajankohdan. Joustavuus ja oikea-aikaisuus mahdollistuvat. Eri toimijoiden tuomalla tiedolla tiimissä voidaan keskittyä olemassa oleviin ilmiöihin ja tuottaa oikeanlaisia toimia, esim. vertaisryhmätoimintaa, kun sille on tarvetta. Asiakkaat saavat myös ajantasaista tietoa eri palveluista.

EROTiimityöskentelyn hyödyt henkilöstön näkökulmasta:

Henkilöstö saa ajantasaista, uutta ja tutkittua tietoa joustavasti. Erotiimin toimijat välittävät tietoa omiin yksiköihinsä. Erotiimin toimijat jakavat osaamista laajasti ja yhdessä oppien samalla toinen toisiltaan. Toimijoiden osaamisen hyödyntäminen uudella tavalla mahdollistuu.

EROTiimityöskentelyn hyödyt palvelujen järjestämisen näkökulmasta:

Palveluja voidaan järjestää uudella tavalla monitoimijaisesti, sote, kunta, seurakunta, järjestöt ja yhdistykset, vaikka toimijoiden taustayhteisö on eri. Yhdyspintatyö tulee näkyväksi ja palvelut täydentävät toinen toisiaan. Palvelujen osa-alueita voidaan jakaa tehokkaammin ja joustavammin. Puretaan päällekkäisyyttä ja palveluja voidaan suunnata sen hetken tarpeeseen joustavammin.

Hyödyt talouden näkökulmasta:

Kokonaistaloudellinen hyöty toteutuu palvelujen tuottajille kuin asiakkaille. Eri toimijoiden resurssien jakaminen, päällekkäisyyksien purkaminen ja joustavuus asiakkaille.

3. Perhekeskuksen avoimet kohtaamispaikat

Perhekeskuksen avoimella kohtaamispaikalla tarkoitetaan tässä yhteydessä monitoimijaista ja kynnyksetöntä kohtaamispaikkaa perheille. Kohtaamispaikan toimintakriteerinä on yhteisöllisyyden ja perheiden voimavarojen lisääminen sekä varhainen tuki arjessa. Kohtaamispaikka on toimintamuoto, joka sijoittuu perheiden arjen ja julkisten lapsi- ja perhepalvelujen yhdyspintaan.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) tavoitteena ovat nykyistä lapsi- ja perhelähtöisemmät, vaikuttavammat, kustannustehokkaammat ja paremmin yhteen sovitettut palvelut sekä toimintakulttuurin uudistaminen. LAPE-muutosohjelmassa etusijalla ovat lapsen etu ja vanhemmuuden tuki. Peruspalveluja vahvistetaan ja siirretään painopistettä ehkäiseviin palveluihin ja varhaiseen tukeen. (STM, OKM, THL) Avoimet kohtaamispaikat ovat yksi keino vastata LAPE-muutosohjelman tavoitteisiin.

Nykyisiä kohtaamispaikkoja Kainuussa ovat lähinnä noin kerran viikossa toimivat MLL:n paikallisyhdistysten perhekahvilat muualla paitsi Hyrynsalmella sekä seurakunnan perhekerhot joka kunnassa. Lisäksi Kainuun sotella on Teppanan kohtaamispaikka Kajaanissa. Kohtaamispaikoissa ei pääsääntöisesti ole yhdistetty toimijoiden toimintoja tai resursseja vaan ne on eriytetty toimimaan yksittäisten järjestäjien toimesta. Osassa toimintaa ohjaa ammattilaiset, mutta esimerkiksi MLL:n perhekahvilat toimivat täysin vapaaehtoistyön turvin. Nykyisten pirstaleisten ja harvakseltaan toimivien kohtaamispaikkojen rinnalle halutaan LAPE-muutoksen myötä toteuttaa perhekeskusten vaikutuspiirissä toimivia perhekeskusten avoimia kohtaamispaikkoja, joissa yhdistetään sekä toimijat, että heidän resurssinsa. Toimijoina voivat olla maakunnan, kuntien, sotien ja kolmannen sektorin eli järjestöjen ja seurakunnan ammattilaiset sekä vapaaehtoiset.

Perhekeskusten avoimien kohtaamispaikkojen tavoitteeksi on valtakunnallisen sekä paikallisen selvitystyön perusteella muodostunut perheiden hyvän arjen edistäminen, panostamalla vanhemmuuden vahvistamiseen sekä lapsen tasapinoisen kasvun ja kehityksen turvaamiseen. Kohtaamispaikan toimintamuodot, kuten vertaistuki, vapaa-ajantoiminta sekä ammatillinen ohjaus, ehkäisevät yksinäisyyttä ja edistävät perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia matalalla kynnyksellä. Kohtaamispaikassa tulisi panostaa perheiden yhdenvertaisuuteen esimerkiksi kotoutumista sekä paikallisyhteisöä vahvistamalla.

Kohtaamispaikat voivat tarjota kainuulaisille perheille paikkoja, joissa pysähtyä, kohdata ja saada tukea. Toimintaa tulisi suunnitella perheiden tarpeiden pohjalta riittävän monipuoliseksi sekä esteettömäksi, jotta voidaan turvata monimuotoisten perheiden osallisuus. Myös saavutettavuuteen tulee panostaa sekä taloudellisesta että fyysisestä näkökulmasta käsin. Kohtaamispaikoissa voidaan myös välittää ajankohtaista tietoa ja asiantuntemusta, esimerkiksi koulutuksin ja luennoin.

Perhekeskuksen avoimen kohtaamispaikan toiminnassa tulisi hyödyntää sekä ammattilaisten ohjausta, että vapaaehtoisten motivaatiota. Kohtaamispaikkojen toiminnan tulee olla koordinoitua ja jatkuvaa, mutta perheille annetaan mahdollisuus myös itseohjautuvaan toimintaan.

Moniammatillisille toimijoille kohtaamispaikka tarjoaisi mahdollisuuksia jalkautuvaan työtöteeseen, toiminnan yhteiseen kehittämiseen sekä laajentamiseen yhteisiä toimitiloja käyttäen. Perhekeskuksen avoimen kohtaamispaikan toiminnassa on otettava huomioon toimijoiden ja kuntalaisten yhteinen näkemys, näyttöön perustuva arviointi sekä jatkuva kehittäminen. Muillekin kuin

lapsiperheille kohtaamispaikka voi mahdollistaa esimerkiksi vapaaehtoisena toimimisen ja sukupolvien kohtaamisen.

Perhekeskuksen avoimet kohtaamispaikat:

Mukava Kainuu -hanke esittää, että

Kainuun sote luo edellytykset perhekeskusten avoimelle kohtaamispaikka toiminnalle perhekeskusalueittain. Perhekeskuksen avoin kohtaamispaikka on yksi perheiden varhaisen tuen toimintamuoto. Kohtaamispaikan rakennetta luodessa on huomioitava kuntakohtaiset erityispiirteet sekä kuntien monimuotoiset tarpeet. Toimintaa voidaan toteuttaa eri kunnissa eri tavoin, osana alueen yhdyspintatyötä. Kohtaamispaikkatoiminnan on kuitenkin vastattava sille asetettuihin kriteereihin. Kriteerit liitteenä.

4. Jalkautuva työ perhekeskuksessa / vauvalähettiläs

Lapsen etu on YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen johtava periaate. Sopimuksen 3 artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lasten hyvästä kehityksestä riippuu koko yhteiskunnan tulevaisuus, joten siihen panostaminen on tärkeää.

Jokaisella lapsella on lastensuojelulain (417/2007) mukaan oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.

Vauvalla riski joutua kaltoin kohdelluksi on 2 viikkoa - 3 (4) kuukautta. Lapsen kaltoin kohtelun riskitekijät voidaan jakaa lapseen, vanhempiin tai perheeseen liittyviin riskitekijöihin. Lapseen liittyviä riskitekijöitä ovat lapsen nuori ikä, raskauteen tai synnytykseen liittynyt komplikaatio sekä lapsen itkuisuus. Vanhempiin liittyviä riskitekijöitä ovat mm. päihteiden käyttö, emotionaalinen kypsyttömyys, äärimäinen ylihuolehtivuus tai oma lapsena koettu kaltoin kohtelu.

Muita perheeseen liittyviä riskitekijöitä ovat mm. vanhempien nuori ikä, yksinhuoltajuus ja perheen monilapsisuus, avioero, perheväkivalta, perheen aiempi lastensuojelutausta sekä perheen huono sosiaalinen ja taloudellinen tilanne. Myös lapsen ja vanhemman heikko vuorovaikutus, perheen eristäytyminen tai syrjäytyminen voivat olla riskitekijöitä.

Vanhemmat voivat tarvita apua myös vanhemmuuden tai parisuhteen vahvistamiseksi. Erilaisissa tuentarpeen tilanteissa tarvitaan yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Tuen hakeminen on osa tervettä vanhemmuutta, vanhemmuuden tuki tulisi normalisoida. Vanhemmuuden ja parisuhteen hyvinvoinnista hyötyvät sekä perhe että koko yhteiskunta.

Ylisosiaalineuvos Aulikki Kananojan keskeinen esitys on varhaisen tuen ja ehkäisevän toiminnan tuntuva laajentaminen lisäämällä perhetyötä ja kotipalvelua. Varhaisen ja ehkäisevän työn painotus tähtää pitkäaikaisen korjaavan työn tarpeen vähentämiseen.

Mukava Kainuu -hankkeen aikana vauvalähettilästoimintaa pilotoitiin Ylä-Kainuussa 10 kuukauden ajan. Kotikäynti tehtiin kaikkiin vauvaperheisiin synnytyksen jälkeen vauvan ollessa n. 2-3kk. Kotikäynnillä työparina oli hanketyöntekijä (sh, vauvaperhetyöntekijä) ja lapsiperheiden kotipalvelun työntekijä. Kotikäynneistä kerrottiin perhekeskuksen facebook-sivuilla ja terveydenhoitajat antoivat perheille esitteen pilotoinnista. Kotikäyntejä tehtiin perheen suostumuksella tarpeen mukaan enintään 3krt. Esim. jos perheessä oli tarvetta ohjaukseen, tukeen, neuvontaan vauvan uneen, valvottuihin öihin tai vanhemmuuteen liittyvissä pohdinnoissa.

Pilotoinnin aikana käytiin 25 perheessä, joista mm. vastasyntyneiden teho-osaston kautta kotiutuneita oli kolme vauvaa sekä kahdet kaksoset. Vastasyntyneiden teho-osastolla vietetty aika, syyt siihen miksi vauva siellä on ollut, herättää paljon tunteita ja kysymyksiä. Kotikäynnillä näitä asioita käytiin paljon läpi. Lisäksi oli pienipainoisia vastasyntyneitä, joita pitänyt kotona erityisesti seurata (kotiutuneet synnytysvuodeosastolta). Nämä perheet kokivat että kotiutusvaiheessa olisivat tarvinneet erityistä tukea, koska huoli suuri ja vauvat vaatineet erityistä huolenpitoa (mm. tiheät syötöt).

Kaikki perheet eivät ole valmiita ottamaan apua vastaan, vaikka sitä ehkä tarvitsisivat, koska haluat pärjätä (esim. uusperheet). Kokeilun aikana lapsiperheiden kotipalvelun työntekijälle tuli uusia asiakkaita. Lisäksi tavoitettiin ja saatiin yhteys perheisiin, joista oli jo jonkinlainen huoli, mutta eivät olleet ottaneet tarjottua tukea ja apua vastaan.

Mukava Kainuu -hanke esittää, että

varhainen tuki -kotikäynti synnytyksen jälkeen on Kainuussa osa perhekeskustoimintaa ja vanhemmuuden tukea. Kotikäynnit toteutetaan jokaiseen perheeseen, mihin syntyy vauva. Vanhemmuuden tukeminen on yksi suojaava tekijä, joka vahvistaa perheen hyvinvointia ja terveyttä varhaisessa vaiheessa. Tavoitteena on suunnata resursseja varhaiseen tukemiseen. Perheiden määrät pienenevät, syntyvyys vähenee, mutta lapsiperheiden tarpeet ovat aikaisempaa monimuotoisempia ja ammatillista tukea voidaan antaa riittävän ajoissa. Kotikäynnin tekee moniammatillinen työpari, esim. lapsiperheiden kotipalvelun työntekijä, perhetyöntekijä, sairaanhoitaja tai terveydenhoitaja, perheiden tarpeen mukaan. Työntekijä / työparimalli suunnitellaan kuntakohtaisesti, sen mukaan mitkä ovat resurssit. Työmalli ei vaadi lisää resurssia vaan työtapojen muutosta. Pilottikokeilu on herättänyt valtakunnallista kiinnostusta.

5. Perhepalveluissa toimivan henkilöstön monikulttuurisen osaamisen vahvistaminen

Maahanmuuttajaväestön tarpeet ja kotoutumisen edistäminen on huomioitava paikallisten viranomaisten yleisessä suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa. Kainuun sote on mukana *Kainuun yhteisessä kotouttamisohjelmassa v. 2018-19*. Kainuun kotouttamisohjelmassa todetaan, että sosi-aali- ja terveystalveluja tulee kehittää aiempaa enemmän tunnistamaan perheiden moninaisuus, monikulttuurisuus ja maahanmuuttajaperheiden sekä yksin ilman huoltajaa maahan tulleiden alaikäisten tuen tarpeet. Kotouttamisohjelma painottaa tulkkitalvelujen tehokkaan käytön merkitystä keinona vastata asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin ja helpottamaan viranomaistyötä. Tavoitteena on, että talvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan perheiden tarpeita vastaaviksi. Henkilöstön osaamisesta huolehditaan. Tavoitteena on turvata laadukkaat talvelut maahanmuuttajaväestölle asuinkunnasta riippumatta.

Kotouttamisohjelmaan on kirjattu kehittämistavoitteet ja toimenpiteet sekä toiminnan arviointi:

1. Perustalvelut ja niiden toimivuus ml. sähköiset talvelut

- Monikielinen ja selkokieline tiedottaminen sote-talveluista sekä tulkki- ja käännöstalvelujen aiempaa tehokkaampi käyttö

2. Toimijoiden osaaminen, monikulttuurisuustaitojen kehittäminen

- Haavoittuvien ryhmien tarpeiden tunnistaminen
- Maahanmuuttajaperheiden ohjauksen ja talvelutarpeiden tunnistamisen tehostaminen; varmistetaan henkilökunnan osaaminen
- Kulttuurisensitiivisen työotteen kehittäminen

3. Yhteistyö ja verkostojen kehittäminen ja koordinointi

- Sotetalveluiden ja maahanmuuttotyön toimijoiden yhteistyön kehittäminen mm. yhteistyökokoukset

Mukava Kainuu -hankkeen aikana on kartoitettu maahanmuuttajaperheiden asiakastyössä toimivien osaamistarpeita ja näkemyksiä monikulttuuristen perheiden parissa työskentelyn haasteista. Hankkeessa toteutettujen monikulttuurisen asiakastyön koulutusten yhteydessä ovat nousseet esiin samansuuntaiset palautteet. Keskeisimmät monikulttuurista asiakastyön osaamista ja asiakaslähtöisyyttä edistävät toimenpiteet liittyvät henkilöstön perehdyttämiseen, työtapojen uudistamiseen, selkokieliiosaamiseen ja tulkin kanssa työskentelyyn, vuorovaikutuksen ja viestinnän taitojen sekä monialaisen verkostotyön vahvistamiseen.

Mukava Kainuu -hanke esittää, että

- Perhekeskuksen tulosityksiköiden henkilöstön osaamisen kehittämissuunnitelmiin kirjataan vuosittaiset säännölliset selkokielekoulutukset sekä koulutukset tulkin kanssa työskentelyyn
- Perehdyttämisohjelmaan kirjataan maahanmuuttajaperheiden kotoutumisen edistämisen huomioiminen ja kulttuurisensitiivisen työotteen vahvistaminen omassa työssä.
- Perehdyttämisohjelmaan laaditaan monikulttuurisuuteen liittyvät linkit paikalliseen toimintaan
- Monikulttuurisen asiakastyön vuorovaikutuksen ja työtapojen koulutuksia järjestetään suunnitellusti vuosittain yhdessä muiden maahanmuuttotyön toimijoiden ja asiantuntijoiden kanssa
- Perhekeskuksen monialaista, monikulttuurisen yhteistyön verkostoa ja viestintää vahvistetaan nimeämällä työyksiköihin ao. vastuuhenkilöt, joista muodostetaan vuosittain sovitusti kokoontuva monikulttuurisuustiimi. Tiimin jäsenten tehtävänä on olla ajankohtaisen tiedon välittäjänä työyksiköilleen ja tiimi pitää yhteyttä myös muihin kuntien ja järjestöjen maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuustyössä toimiviin verkostoihin.
- Palveluista tiedotetaan selkokielellä

6. Sähköinen perhekeskus

Kainuun sotessa on laadittu sähköisen asiointin *Helposti lähelläsi* -visio, jonka pohjalta sähköisten palvelujen suunnitelmatyö on käynnistynyt. Kansallinen selvitys sähköisestä perhekeskuksesta on tehty. Mukava Kainuu -hankkeessa on kommentoitu ao. selvitystä.

Sähköinen perhekeskus on tärkeä osa perhekeskuspalvelujen kokonaisuutta. Perheillä on mahdollisuus asioida sähköisesti ja osallistua oman hyvinvointitietonsa käsittelyyn. Perheillä on vaihtoehtoisia tapoja asioida sekä saada tukea ja ohjausta palveluissa, toimia itsenäisesti ja kynnysettömästi.

Sähköiset palvelut mahdollistavat joustavan ja sijainnista riippumattoman toiminnan sekä asiakkaille että henkilöstölle. Sähköinen asiointi helpottaa henkilöstön työtä ja lisää asiakkaan osallisuutta.

Uudet toimintamallit mahdollistavat ajan ja kustannusten säästön.

Tarvitaan kevyitä palveluita vahvan kirjautumisen palveluiden rinnalle. Mukava Kainuu -hankkeen aikana olemme saaneet paljon informaatiota siihen, minkälaiset toimintamallit ovat toimivia ja mitkä ei. Toimivista malleista vahvimmin nousee esille *Pyydä Apua-nappi* -toiminto. Kainuussa on ollut myös kokeilu ko. palvelusta.

Vanhempain chat – enjaksa.fi -palvelun kokeilusta on kertynyt myönteisiä kokemuksia. Tämä palvelu vastaa erittäin hyvin sähköisen asiointin visiossa esiin nostettuihin painopisteisiin.

Mukava Kainuu -hankkeessa valmistuu sähköinen *perhekeskuskäsikirja*, johon on koottu Kainuun perhekeskuksen palvelupolut kokonaisuudessaan. Perhekeskuskäsikirjaa voidaan hyödyntää sekä asiakastyössä että henkilöstön perehdyttämisessä.

Mukava Kainuu -hanke esittää, että

- Sähköinen Kainuun perhekeskus -käsikirja otetaan laajasti käyttöön palveluissa
- Vanhempain Chat -palvelu jatkuu kokeilun jälkeen. Palaute on myönteistä.
- Pyydä Apua -nappi otetaan uudelleen käyttöön
- Kainuun soten sähköisen asiointin suunnitelmatyössä huomioidaan sähköisen perhekeskuksen kokonaisuus ja monikanavaiset, perheiden palveluja täydentävät mahdollisuudet
- Selkokieliisyys ja monikulttuurisuus (kieliversiot) huomioidaan perheille suunnattujen sähköisten palvelujen viestinnässä ja materiaaleissa

Kainuun perhekeskusopas PEKE

Mukava Kainuu -hanke

Mukava Kainuu -hanke

AVR 2018

Mistä on arjen teot tehty

- Säännöllisestä yönestä ja kevosta
- Yhteisistä ruokaketistä
- Leikkimisestä ja liikkumisesta
- Mallillisesta runojasta
- Ystäväistä ja sukulaista
- Yhteisistä lukuhetkiä
- Säveltämisestä, päihitetystä elämästä
- Koulunkäynnistä ja yhteydenpidosta
- Turvallisuista aikuista, kuuluvista korvista
- Kulttuuripalveluista osallistumisesta
- oman jaksamisen huomioimisesta
- lavan pyytämistä ja vastaanottamisesta

VÄLITTÄMISESTÄ

Kainuun erotiimi

Erotilanteen palveluilla kohti sovinnollisuutta

Miten tukea lasta erotilanteessa?
 Susanna Honanen, Perheneuvolan psykologi
 Eveliina Oikarinen, Perheyön perhehoitaja
 ti 8.5.2018 klo 17.30 – 19.00

Mitä erossa sovitaan ja mitä jos ei pystytäkään sopimaan?
 Veera Juntonen, Lastensuojelun lastenvalvoja

Parisuhte ja sen päättäminen - miten erota entisestä puolisosta tunnetasolla?
 Eija Aivakainen & Aune Hiltunen, perheosainneuvottelukeskus
 Sari Huovinen, kriitikeskus
 ti 24.4.2018 klo 17.30 – 19.00

Uusperhe eni etempään - mitä haasteita, mitä mahdollisuuksia?
 Katarina Naumanen-Haataja, Lasten psykiatrian poliklinikan
 Uusperhe neuvvoja
 ti 22.5.2018 klo 17.30 – 19.00

EROTIIMI OSAKSI PERHEKESKUKSEN TOIMINTAA

PALVELUT NÄKYVIKSI
 Eroa harkitessa
 Eräpäätöksen tehtyä
 Eron jälkeen
 → Mitä tarvitaan?

Lasten erovertaisryhmä

Vanhemman neuvio® -vertaiskiryhmä auttaa vanhemmuudessa eron jälkeen

ERON EDESSÄ - ILLAT
 Tiistaisin klo 17.30-19

Teppasen kahvipöytäpäivä, 30.4.2018

Uusperhe eni etempään - mitä haasteita, mitä mahdollisuuksia?
 Katarina Naumanen-Haataja, Lasten psykiatrian poliklinikan
 Uusperhe neuvvoja
 ti 22.5.2018 klo 17.30 – 19.00

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

MUKAVA Kainuu -hanke 2017-2018

 Kainuun sote

 Kainuun Nuotta ry.

 MLL MAANNEHEIMIN KÄYTTÖSUUNNITTELUN KAINUUN PIIRI

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

MUKAVA Kainuu – Muutosta, kasvua ja vahvistusta perhekeskuksiin Kainuussa

- 1.2.2017 – 31.12.2018
- Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma:
Perhekeskustoimintamalli
- Pää toteuttaja ja hallinnoija: **Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä**
- Osahankkeiden toteuttajat: **Kainuun Nuotta ry ja MLL:n Kainuun piiri**

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

Hankehenkilöstö:

- projektipäällikkö - kokonaisvastuu (ensin 100%, 1.5.2018 alk. 50%)
- 2 projektisuunnittelijaa (100%):
 1. vanhemmuuden tuki
 2. eroauttaminen (15.08.2018 saakka)
- sihteeri (40%) (- 31.10.2018), uusi sihteeri -31.12.2018
- Kainuun Nuotta ry:n hanketyöntekijä 50% - monikulttuurisuustyö; 1.9.2018 alk. lisäksi 50% projektisuunnittelijana
- MLL:n hanketyöntekijä 50% - järjestötyö
- 1.5.2018 alk. projektisuunnittelija 50%, 1.9.2018 alk. 80% - perhekeskusmalli

Osallistuneet tahot:

- paikalliset moniammatilliset (sote, sivi, järjestöt, srk) perhekeskustiimit
- moniammatilliset (ero, lähisuhdeväkivalta, vauvatyö, chat jne) tiimit
- järjestöt (MLL, Nuotta, Kasvun tuki, Kainuun Liikunta, Sydänyhdistys, Familia ry, Nicehearts ry, Martat jne)
- Selkokeskus, Zoturi
- muut hankkeet (PerheKainuu, JärjestöKainuu 2.0, ErinOmainen, Vesote jne)
- perheiden kohtaamispaikat ja kehittäjäasiakasryhmä
- HyTe-työryhmät
- kansalliset työryhmät (perhekeskusmalli, kohtaamispaikat, monikulttuurisuus)

TAVOITE

Vahvistetaan jo olemassa olevaa perhekeskustoimintaa Kainuussa

- mallinnetaan perhekeskustoiminnan palvelukokonaisuus
- parastetaan palveluja, vahvistetaan osaamista
- tiivistetään yhteistyötä perheiden kokonaisvaltaiseksi auttamiseksi
- tuetaan vahvemmin ja hyvissä ajoin erilaisia ja erilaisissa elämäntilanteissa olevia vanhempia, lapsia ja nuoria
 - monitoimijainen kotoutumisyhteistyö ja monikulttuurisuusosaamisen lisääminen
 - vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen palvelujen kattavuuden myötä
 - sähköisten palvelujen kehittäminen mm. OmaSotessa
 - erotilanteen palveluiden kokoaminen ja lisääminen ja ammattilaisten kouluttaminen
 - perhekeskuksen ja erityispalvelujen integratiivisten toimintamallien kehittäminen
 - yhteistyö järjestöjen kanssa
 - kumppanuuksopimukset
- vahvistetaan lapsilähtöistä toimintakulttuuria
 - näyttöön perustuvan varhaisen tuen toimintamallin käyttöönotto osana LAPE-ohjelmaa
 - mm. HyTe-yhteistyö kuntien kanssa
- vahvistetaan lasten, nuorten ja vanhempien osallisuutta perhekeskustoiminnassa
 - perhekeskuksen tunnettuuden edistäminen
 - uusia toimintakäytäntöjä osallisuuden vahvistamiseksi
 - perheiden kohtaamispaikat

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

MAKU-SOTE -YHTEYS

- *Kainuun maku/sotevalmistelijoiden palaute 5.12.2018:*
 - Hankkeessa kehitetyt toiminta- ja ajattelumallit ovat hyödynnettävissä tulevan maakunnan liikelaitoksen toiminnassa, suunnittelussa ja palveluiden järjestämisessä. **Perhekeskusten yhteistyömallit ja hankkeen tuotokset luovat jatkuvuutta perhekeskusten toimintaan tulevaisuudessa.**
 - Sote-uudistuksen valmisteluun on saatu kattavasti tietoa perhekeskusten kehittämisestä sekä LAPE-kärkihankkeen etenemisestä kansallisesti ja alueellisesti.
 - Kainuun sote- ja maakuntauudistuksen valmistelu on vielä vuonna 2018 painottunut monilta osin sellaisiin asioihin, että **konkreettista yhteistyötä ja mahdollisuuksia yhteistoimintaan on ollut kovin vähän.** Esimerkiksi tulevan maakunnan konsernirakenteessa ei ole vielä edetty liikelaitoksen toiminnan tarkempaan kuvaukseen

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

TYÖMENETELMÄT

- **Perhekeskusmalli/käsikirjatyöryhmä:** keräsi eri tavoin tietoa yhteen, otti toimijoita mukaan tuottamaan materiaalia perhekeskuskäsikirjaan ja järjesti eri vaiheissa toimijoille **tilaisuuksia ottaa kantaa** malliin, laati yhteistyössä käsikirjan
- **Eroitiimi-pilotti:** laaja-alainen toimijajoukko perusti tiimin, joka kokosi yhteen alan palvelut ja tiedon, loi **vuosikellomallin**, joka kokoaa aihealueen toiminnat yhteen ja joka mahdollistaa suunnitelmallisen monialaisen eroauttamistyön, **työskentelyn koordinoinnin** ja kehittämisen Kainuussa
- **Vanhemmuiden tukeminen:** osallistuttiin tiiviisti **paikallisten perhekeskustiimien työskentelyyn ja moniammatillisessa yhteistyössä kehitettiin** sekä uusia toimintamalleja yhteistyöhön ja perheiden osallistamiseksi arjessa sekä **mentiin mukaan kehitteillä tai levityksessä oleviin yhteistyökuviioihin** kuten 'Hyvän arjen illat'.
- **Vauvalähtettiläs-pilotti:** jalkautuvan, ennaltaehkäisevän/varhaisen tuen vauvaperhetyön kokeilu Ylä-Kainuussa. Mukava Kainuu –hankkeen työntekijä (sairaanhoitaja/vauvatyöntekijä) ja paikallinen perhetyöntekijä kävivät kaikissa perheissä, joihin syntyi vauva, vauvan ollessa 2-3 kk. **Työparimalli** arvioitiin hyväksi perheiden kannalta mutta myös siksi, ettei siihen tarvita lisää resurssia, ainoastaan työtavan muutoksia.
- **Perhekeskuksen kohtaamispaikkaselvitys ja paikkakuntakohtaisesti valmisteleva työ:** tehtiin sidosryhmäanalyysi, järjestettiin **järjestötapaamisia** ja **tehtiin yhteistyötä järjestötoimijoiden ja –hankkeiden kanssa**, yhdyspintatyön edellytysten kartoitus aloitettiin järjestöjen kanssa
- **Hanke jalkautui** maakunnassa toimiviin **työryhmiin** ja yhdessä toimijakumppaneineen

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea LAPE

OSALLISUUS

- Hankkeen toiminta kohdistui pääosin **perhekeskustoimijoihin ja yhdyspinnoille**. Mentiin mukaan jo **valmiisiin yhteistyöryhmiin**. Erillisiin **työpajoihin** saatiin enemmän väkeä, jos oli kyse konkreettisista töistä, vähemmän, jos aiheena oli toimintakulttuuri tms. abstraktimmat keskustelun aiheet.
- Hanke jalkautui maakuntaan**. Yli 14000 kilometriä kertyi matkamittareihin ja kentällä innostus on herättänyt innostusta, osallisuus osallisuutta.
- Satoja lapsiperheitä kohdattiin siellä, missä he arjessaan ovat eli erilaisissa tapahtumissa, perhekahviloissa ja perhekeskuksissa**. Heidän kanssaan keskusteltiin ja saatiin merkittävää tietoa, jota on välitetty eteenpäin.
- Hyvän arjen, Eron edessä ym. hankkeen nimissä järjestetyissä **toiminnallisissa illoissa ja luontotilaisuuksissa** kohdattiin perheitä arkisissa merkeissä.
- Toistakymmentä vanhempaa osallistui myös **Neuvonantaja -facebook-ryhmään**, jossa pohdittiin lapsiperheiden tarpeita eri teemojen myötä. **Vanhempain chat**-kokeilukin tuotti tietoa arjen kysymyksistä. Sen myötä myös toimijoiden yhteistyö sai uuden muodon.
- Lapsiperheille tehtiin myös **kaksi sähköistä kyselyä** lapsiperheiden toiveista ja tarpeista Kainuussa. Vauvalähtetilas-pilottiin osallistuneilta kerättiin myös kokemuksia.
- Hankkeen loppuseminaarinaisesti järjestettiin kolmella paikkakunnalla kainuulaisille lapsiperheille **'Hyvän arjen elokuvailta'**, jossa ensiesitettiin hankkeen tuottama Perhekeskusvideo. Illan pääelokuva 'Urpo ja Turpo johtolangan jäljillä' käsitteli hankkeen teemoja: lukemista ja perheen hyvää arkea. Lippujen (350 kpl) jakelu tapahtui perhekeskuksen, MLL:n ja HOPE:n kautta. Iltaa **sponsorivat yhteisen hyvän merkeissä kunnat, yritykset ja järjestöt**.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea LAPE

KESKEISET TULOKSET

- PEKE -opas – sähköinen perhekeskuskäsikirja** työkaluksi toimijoille ja työntekijöiden perehdyttämisen välineeksi
- Esitykset Kainuun soten perhepalvelun johtoryhmälle 11/2018**
 - 1) perhepalvelujen tulosalueen organisoinnista verkostojohtamisen ja kahden kokoaikaisen perhekeskuskoordinaattorin ja kolmen perhekeskusalueen mallin mukaan
 - 2) EROttiimin ottamisesta perhekeskuksen pysyväksi toimintamuodoksi
 - 3) vastuunottamisesta **edellytysten luomiseksi** kuntakohtaisille, kunnan erityispiirteet huomioiville, **perheiden avoimille kohtaamispaikoille** määriteltyjen kriteerien mukaan, esim. saavutettavuus, tiedon ja asiantuntemuksen tarjoaminen, jalkautuvan työn mahdollistaminen, perheiden osallistaminen, laaja monitoimijaisuus
 - 4) vauvalähtetilas-toiminnasta - **varhaisen tuen kotikäynnit** synnytyksen jälkeen osana perhekeskustoimintaa ja vanhemmuuden tukea
 - 5) vuosittaisten säännöllisten selkokieli- sekä tulkinkäyttökoulutusten kirjaamisesta perhekeskuksen tulosityksiköiden henkilöstön osaamisen kehittämissuunnitelmiin
 - 6) henkilöstön monikulttuurisen osaamisen vahvistamisesta

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

KESKEISET TULOKSET

- 'Enjaska' –vanhempain chat ja 'Onks tää normaalia' –nuorten chat
- Perhekeskusesittelyvideo
- Vauvalähtetäsmallin mukainen työ osaksi yhden vauvatyöntekijän toimenkuvaa Kainuun keskussairaalan lastenosastolla
- Kulttuurisensitiivistä työtettä ja monikulttuurista työtä vahvistavien koulutusten järjestäminen ja esitys koulutuspäällikölle niiden jatkamisesta edelleen
- 'Vanhemmuuden tuki'- sekä 'Eron edessä' -illat vanhemmille yhteistyössä järjestöjen kanssa, Lasten ero-ohjaajakoulutukset sekä eroryhmät lapsille, perheitä osallistavat 'Hyvän arjen illat' kouluilla yhdessä muiden lapsiperheitoimijoiden kanssa, 'Saa hyppiä' –toiminta järjestöjen kanssa
- 'Lapset puheeksi' –toimintamalli otetaan käyttöön lapsiperheiden terveydenhuoltopalveluissa
- HyTe-työn suunnitelmissa on otettu entistä vahvemmin huomioon mm. kouluterveyskysely ja uudet lapsiperheitä koskevat hyvinvointimittarit on tulleet mukaan keskusteluun
- tuotettu lapsiperheille selkokielistä ja erikielistä materiaalia kuten Hyvän arjen kortit ja esitteet sekä kirjastokassit
- Lapsiperheiden monialainen elintapaohjaus Kainuussa – pilotti

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

HYÖDYT

- perhekeskusmallia on kaikkien toimijoiden eduksi selkeytetty, pyydetty kannanottoja ja suunnitelmia siihen liittyvien esitysten suhteen sekä soten sisällä että maakunta-sote-uudistuksen tekijöiltä eli tietoisuus perhekeskuskokonaisuudesta päättäjienkin tasolla toivon mukaan lisääntynyt; lapeagentti on kutsuttu yhteistyöhön useilla tahoilla
- uusia matalan kynnyksen palveluita otettu käyttöön
- tietoa palveluista ja muuta materiaalia on koottu työntekijöiden arkea ja yhdyspintatyötä helpottamaan
- julkisuuskuva on selkeytyneessä, kun tiedottamisessa ja materiaaleissa esim. perhekeskus-termit ja toimintamallit yhtenäistetään
- yhteistyönäkyä on viritelty ja keskustelutettu laajalti eri toimijoiden parissa ja tuotu lapsiperhenäkökulmaa erinäisten strategioiden laatijoiden tietoisuuteen

TÄRKEIMMÄT OPIT

- LAPEn toimintaperiaatteiden mukaisesti ja esimerkkiä näyttäen hanke on **jalkautunut sekä lapsiperheiden että toimijoiden arkeen**. Silloin tuloksia käytännön asiakastyössä on saadaan aikaan sekä työntekijöiden että asiakkaiden osalta.
- **Valtakunnalliset kehittämisyöryhmät** ovat olleet tarpeen ja säästäneet päällekkäiseltä työltä, tuoneet paljon hyvää, näkemystä ja käyttökelpoisia välineitä maakunnan toimijoille.
- **Toimintakulttuurin muutos käytännön töissä**, jossa yksittäisiä innostujia vielä löytyy, on hivener helpompaa kuin **organisaation muissa portaissa**, joissa yhteistä tahtotilaa ei vielä ole. Siellä muutoksiin suhtaudutaan penseämmin ja nähdään ne yleensä raha- ja resurssikysymyksinä, vaikka ajattelu- ja toimintamallien muuttaminen ei maksa mitään.
- **1,5 vuotta on lyhyt aika** saattaa näin monipolvista hanketta kunnolla liikkeelle. Juuri kun LAPE on saanut innostusta aikaan, toiminnan alasajo hankkeen osalta alkaa. Työtä pitäisi ollessa vaiheessa jatkaa entistä isommalla porukalla innostusta lisäten.
- **Kainuussa maakuntien ja kuntien toimintaa säätelee pitkälti lakisäätöisten toimintojen turvaaminen**. Kun 'resurssien lisätarve - rahan puute' on keskustelujen pääargumentti, ei nähdä muita tapoja kehittää toimintaa. Pelkät toiveet ja usko hyvään asiaan eivät paikallistasolla riitä, tarvitaan myös **valtakunnallista ohjausta ja jopa määräyksiä, että syntyy aito, tuloksellinen tahtotila** uudenlaiseen ajatteluun ja toimintaan. Realismiahan on, etteivät fyysiset resurssit lisäänty.
- Kun **hankkeeseen sitoutumista** ei suunnitteluvaiheessa määritellä, esimiesten ja toimijoiden osallistuminen jää liiaksi auki ja tavallaan vapaaehtoiseksi. Vaikka päättäjät olisivatkin hankesuunnitelman siunanneet, hankkeella ei ole mandaattia vaatia osallistumaan yhteiseen työhön.

ENTÄ SEURAAVAKSI?

- Hanke pyysi 9.11.2018 Kainuun soten **perhepalvelujen johtoryhmältä suunnitelmaa ja aikataulua** esityksensä jatkotyöstämisestä ja -työskentelystä sekä seurannasta ja arvioinnista. **Maku-soteuudistuksen keskeneräisyyteen** viitaten esityksiin ei otettu virallista kantaa eikä lupauksia juuri annettu paitsi, että perhekeskusvastaavien nimike muutetaan perhekeskuskoordinaattoriksi, erotiimi otetaan käyttöön ja kohtaamispaikka-asiaa aletaan selvittää. Jotkut hankkeen hyväksihavaitsemat toimet saatetaan viedä päätöksentekoon esim. soten suunnittelu- ja kehittämissyksikön kautta.
- **Perhekeskusvastaavat** huolehtivat hankkeen käytännön aikaansaannoksista informoisesta ja niiden jakelusta toimijoille. Hankkeen työntekijät myös omilla tahoillaan jatkavat tavoitteiden eteen toimimista mahdollisuuksiensa mukaan.
- Kainuun **soten kehittämissyksikkö** huolehtii omalta osaltaan LAPE-työskentelyn jatkosta yhteistyössä **muutosagentin** kanssa vuoden 2019 osalta.
- Maku-sotevalmistelija/perhepalvelujohtajan visio vuodelle 2020 on: **"Perhekeskeisyys on Kainuun voimavara ja perhekeskukset tarjoavat tukea ja apua perheille lähellä arkea."**

MUKAVA Kainuu -hanke

2017-2018

Tehtyä ja kokeiltua

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma - LAPE

- Lapsi- ja perhepalvelut uudistetaan siten, että ne muodostavat lasten ja perheiden tarpeita nykyistä paremmin vastaavan kokonaisuuden.
- Ensisijaista uudistuksessa on lapsen etu ja oikeudet sekä vanhemmuuden tuki. Näin voidaan vähentää lasten, nuorten ja perheiden eriarvoisuutta.
- Hallituksen Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) -kärkihankkeessa teemme muutosta kohti lapsi- ja perhelähtöisiä, yhteen sovitettuja, oikea-aikaisia ja tarpeenmukaisia palveluita. Tavoitteena on parantaa kaikkien Suomessa asuvien lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. Toimintaa ohjaavat lapsen oikeudet ja lapsen etu sekä vanhemmuuden tuki.

MUKAVA Kainuu -hankkeen tavoitteet

- Muuttaa, kasvattaa ja vahvistaa perhekeskustoimintaa Kainuussa
- Tukea vahvemmin ja hyvissä ajoin erilaisia ja erilaisissa elämäntilanteissa olevia vanhempia, lapsia ja nuoria
- Vahvistaa lasten, nuorten ja vanhempien osallisuutta perhekeskustoiminnassa

1) Yhteistyö Kainuun Liikunnan kanssa

Mukava Kainuu – hankkeen hankesuunnitelmaan on kirjattu yhdeksi tavoitteeksi yhteistyö Kainuun Liikunnan kanssa.

Kainuun Liikunta on maakunnallinen liikunnan ja urheilun kehittämis-, yhteistyö- ja palvelujärjestö. Sen jäseniä ovat Kainuun kunnat ja urheiluseurat, useat maakunnalliset liikunta- ja kansanterveysjärjestöt sekä oppilaitokset. Kainuun Liikunnan toiminta-alueen muodostaa Kainuun maakunta; sen kahdeksan kuntaa (Hyrnsalmi, Kajaani, Kuhmo, Paltamo, Puolanka, Ristijärvi, Sotkamo, Suomussalmi) sekä Vaala.

Maakunnallinen Saa hyppiä! – perheliikuntakiertue

Saa hyppiä! – perheliikuntakiertueet toteutetaan touko-kesäkuussa vaihteessa. Kaikille avoimiin tapahtumiin voivat osallistua niin vanhemmat kuin isovanhemmat, kummit, tädit ja enot yhdessä lasten kanssa. Tekemistä ja haastetta riittää ihan kaikille! Tapahtumissa on mm. monipuolisia liikunnallisia toimintapisteitä lapsille ja aikuisille, pomppulinna perheen pienimmille sekä yhteistyötahojen toimintapisteitä.

Tapahtumat ovat eri toimijoiden välisen yhteistyön tulos. Tapahtumia koordinoi Ira Liuski Kainuun Liikunnasta. Koordinointi ja verkostojen kanssa tehtävä yhteistyö ovatkin avainasioita kiertueen suunnittelun taustalla.

Tapahtumat sopivat kaikille lapsille tuen tarpeesta tai vammasta riippumatta. Ne toteutetaan ulkotapahtumina paikkakuntien koulujen pihilla tai lähiliikunta-alueilla. Erittäin huonolla säällä tapahtumat toteutetaan läheisissä liikuntasaleissa. Tapahtuma on sekä perheille että toimijoille maksuton. Kainuun soten perhekeskustoiminta oli mukana ensimmäisen kerran vuonna 2017.

Saa hyppiä! -perheliikuntakiertue 2018

Mukava Kainuu – hankkeen hankesuunnitelmaan on kirjattu yhteistyö Kainuun Liikunnan kanssa. Kainuun Liikunnan lasten- ja perheliikunnan kehittäjä Ira Liuskin kanssa sovittiin, että Mukava Kainuu –hanke osallistuu keväällä 2018 Saa hyppiä! -kiertueelle (pl. Puolanka ja Vaala). Tavoitteena oli, että hankkeen avulla tapahtuma juurrutetaan osaksi perhekeskustoimintaa. Perusteluna osallistumiselle oli myös se, että tapahtumassa tavoitetaan paljon lapsiperheitä ja näin saadaan perhekeskustoimintaa hyvin esille. Näin voidaan tukea perheitä matalalla kynnyksellä. Tänä vuonna perhekeskustoimijoista mukaan pyydettiin Polku – jalkautuvatyöpari, joka sosiaalisen markkinoinnin keinoin toi esille nuorten päihde- ja riippuvuustyötä. Saa hyppiä! – tapahtuma tavoitti yhteensä **1830** kävijää (Kajaani, Sotkamo, Kuhmo, Paltamo, Otanmäki, Ristijärvi, Hyrnsalmi, Suomussalmi) eli Kainuun mittakaavassa tapahtumalla tavoitetaan paljon lapsiperheitä.

Toimenpide-ehdotus: Saa hyppiä!- perheliikuntakiertue on osa perhekeskustoimintaa. Perhekeskustiimeissä sovitaan, ketkä toimijat osallistuvat tapahtumaan.

2) Tunne- ja vuorovaikutustaidot

Mukava Kainuu – hankkeen hankesuunnitelmaan on kirjattu tavoitteeksi, että lisätään varhaiskasvatuksen ja koulujen henkilöstön mielenterveystaitoja koulutuksella yhdessä Suomen mielenterveysseuran kanssa.

Lapsen mieli – koulutus järjestettiin sekä Kuhmossa että Sotkamossa marraskuussa 2018. Kuhmossa koulutukseen osallistui yhteensä 47 henkilöä ja Sotkamossa 45 henkilöä, yhteensä 92 ammattilaista. Hyvää mieltä yhdessä – mielenterveystaitoja alakouluun koulutus järjestettiin Kuhmossa marraskuussa 2018. Osallistujia koulutukseen oli yhteensä 25. Koulutus olisi järjestetty myös Sotkamossa, mutta sinne ei ilmoittautunut riittävästi osallistujia. Sotkamolaisilla oli mahdollisuus osallistua Kuhmon koulutukseen.

Mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan

Suomen mielenterveysseura järjestää Lapsen mieli -koulutuksia Opetushallituksen täydennyskoulutuksina varhaiskasvatuksen työntekijöille. Koulutukset ovat maksuttomia. Tarkoituksena on lisätä tietämystä mielenterveydestä tietona ja taitona, jota voi oppia ja opettaa. Huomiota kiinnitetään vahvuuksien ja voimavarojen tukemiseen eli mielenterveyden edistämiseen. Edistämisellä pyritään vaikuttamaan jokaisen hyvinvoinnin lisäämiseen ja antamaan tietoa ja taitoa mielenterveydestä voimavarana. Mielenterveyttä koskevaa ymmärrystä ja osaamista tarvitaan niin varhaiskasvatuksessa kuin neuvolassakin ja näiden lisäksi yhteiskunnassa, yhteisöissä ja perheissä. Lasten kanssa työtä tekevät ovat mielenterveyden kannalta tärkein ammattiryhmä. Koulutuspäivien aikana tutustutaan materiaaleihin, jotta niiden käyttöönottoaminen on mahdollisimman helppoa ja etenkin innostavaa.

Mielenterveystaidot alakouluun

Suomen mielenterveysseura on kehittänyt Mielenterveystaidot alakouluun – hankkeessa (2012–2014) opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella **Hyvää mieltä yhdessä** -opetusaineiston ja koulutuskokonaisuuden mielenterveyden edistämiseen.

Opetusaineisto on päivitetty vuonna 2014 voimaan astuneen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaiseksi ja siinä huomioidaan uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki sekä koulurauhan lakiuudistus. Opetusaineistoon kuuluvat *Hyvää mieltä yhdessä -käsikirja alakoululaisen mielenterveyden edistämiseen, tunne- ja kaveritaitokortit, tunnepilvikortit, Eläinlasten elämää - pöytäteatterimateriaali* sekä *Onnellisten linnake -lautapeli*. Aineiston saa osallistumalla koulutukseen. Käsikirja, tunne- ja kaveritaitokortit sekä pöytäteatterimateriaali ovat myös myytävänä kohdassa Materiaalit.

Hyvän mielen koulu - mielenterveystaitoja yläkouluun

Suomen mielenterveysseura järjestää myös mielenterveystaitoja yläkouluun koulutuksia. Näistä koulutuksista Mukava Kainuu – hanke laittoi tiedotteen sähköpostilla mm. kaikille Kainuun yläkoulujen rehtoreille.

Miten nuorten mielenterveyttä voidaan tukea yläkoulussa? Mitä mielenterveystaidot ovat ja miten niitä opetetaan?

Koulu on paikka, jossa harjoitellaan elämässä tarvittavia taitoja, kuten taitoa tunnistaa ja käsitellä tunteita sekä yhdessäolon taitoja. Mielenterveyttä voidaan edistää hyvin arkisin tavoin; arvostava ja kiireetön kohtaaminen, myönteinen palaute ja osallistaminen ovat keskeisiä arjen tapoja lisätä mielen hyvinvointia yhteisössä.

Suomen mielenterveysseura on kehittänyt yläkoulun henkilöstölle **Hyvän mielen koulun** opetusaineiston ja koulutuskokonaisuuden mielenterveyden edistämiseen.

Opetussuunnitelman uudistuessa vuonna 2014 mielenterveystaidot tulivat osaksi sen opetussisältöjä niin alakoulussa (syksy 2016) kuin yläkoulussakin (syksy 2017). Uudistuneessa opetussuunnitelmassa mielenterveystaitoja opetetaan alakoulussa ympäristöopin sisällöissä ja yläkoulussa erityisesti terveystiedon tunneilla. Lisäksi koko peruskoulun ajan mielenterveystaitojen oppiminen kuuluu laaja-alaisen osaamisen osuuteen Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot. Mielenterveyden vahvistaminen kulkeekin osana kaikkea opetusta ja koulun arkea.

Hyvän mielen koulu on maksuton, alueellisesti avoin OPH-rahoitteinen koulutus yläkoulun henkilöstölle ja se antaa välineitä yläkoululaisen mielenterveyden edistämiseen. Koulutuksessa on lähiopetusta 6 t ja se koostuu luento-osasta (3 t) ja työpajaosasta (3 t).

Toimenpide ehdotus: yhteistyötä Suomen mielenterveysseuran kanssa jatketaan. Koulutuksilla tavoitetaan runsaasti sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia sekä varhaiskasvatuksen ja koulutoimen ammattilaisia.

3) Kehittäjäasiakkaat / neuvonantajavanhemmat

Kehittäjäasiakas toimii sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden kanssa palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä. Hänellä on paljon innostusta, ideoita ja ajatuksia palvelujen uudistamiseksi. Hän tuo omat palvelukokemuksensa ja kehittämis ehdotuksensa palveluprosessien muotoilun tueksi. Kehittäjäasiakas osallistuu joko yksilönä tai ryhmässä lausunto- ja vaikuttamistyöhön palvelujen parantamiseksi. Yhteistyö lisää molemminpuolista ymmärrystä palvelujen kehittämiseen.

Kehittäjäasiakkaana voi toimia jos on omakohtaisia kokemuksia palveluista, tietää millaista on hakea ja saada tukea. Myös omainen tai läheinen voi olla kehittäjäasiakas.

Kehittäjäasiakkaat eli Neuvonantajavanhemmat Mukava Kainuu – hankkeessa

Mukava Kainuu – hankkeessa päätettiin kokeilla kehittäjäasiakastoimintaa suljettuna facebook-ryhmänä ja ryhmän nimeksi tuli Neuvonantajavanhemmat. Ryhmää markkinoitiin Koti-Kajaani lehdessä ja ryhmään ilmoittautui 11 vanhempaa.

NEUVONANTAJAVANHEMMAKSI Facebook-ryhmään

Sinä olet lapsiperhearjen asiantuntija. Haluamme Sinut mukaan edistämään kainuulaisten lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea.

Neuvonantajavanhempana liityt suljettuun Facebook-ryhmään, jossa luottamuksellisesti jaetaan kokemuksia, mielipiteitä ja toiveita lapsiperhepalveluiden suunnittelu- ja kehittämistyöhön.

14.2.–16.5.2018 välisenä aikana voit vapaasti kommentoida esille otettuja aiheita. Hanketyöntekijät ovat paikalla Facebook ryhmässä kerran viikossa myöhemmin sovittavana kellonaikana. Silloin voit käydä reaaliaikaista keskustelua ryhmän tai kahden kesken hanketyöntekijän kanssa.

Ilmoittaudu mukaan 9.2.2018 mennessä mukava@kainuu.fi

Etukäteen arvokkaasta panoksestasi kiittäen

MUKAVA KAINUU – hanke, 044 7473 769

Ryhmän kokoontumispäiväksi sovittiin keskiviikko ja kellonajaksi vuoroviikon klo 13.00–14.30 sekä 16.30–18.00. Neuvonantajavanhemmat kokoontui suljettuna Facebook ryhmänä ajalla 14.2.–16.5.2018. Aiheet ryhmään nousivat sekä ryhmäläisiltä että Mukava Kainuu – hankkeen hankesuunnitelmasta:

- Lapsiperheiden kohtaamispaikka
- Vanhemmuuden ja parisuhteen tuki
- Millaista tukea perheet tarvitsevat eron edessä?
- ”Vauvalähettiläs” eli varhainen tuki synnytyksen jälkeen
- Millaista tukea monilapsinen perhe tarvitsee?
- Kirjasto – / teemakassit
- Perheillat, mitä teemoja?
- Erityislapsiperheet, mitä tukea?

Neuvonantajavanhemmat kertoivat omista kokemuksista ja antoivat ideoita ja vinkkejä yllämainittuihin teemoihin liittyen. Esimerkiksi Kuhmon teemakassin yhdeksi aiheeksi vaihdettiin murrosikä neuvonantajavanhempien ideasta/vinkistä.

Kehittäjäasiakastoiminnan malli

Kehittäjäasiakas

Rekrytointi

Toiminta

Arviointi

http://www.sosiaalikallega.fi/kehittajaasiakastoiminta/mita_kehittajaasiakastoiminta_on/kehittajaasiakastoiminnan-malli/view

Toimenpide-ehdotus: Kehittäjäasiakastoiminta otetaan pysyväksi toimintamalliksi Kainuun soten perhekeskustoiminnassa.

4) Teemakassit Kuhmon kirjastossa – kokeilu

Yllätyskassi

Kainuussa lähettiin kokeilemaan lapsiperheiden yllätyskasseja kesällä 2017. Idea lähti liikkeelle perhepalvelupäällikkö Matti Heikkisen ja perhekeskusvastaava Helena Saaren ajatuksesta. Kassit on kustantanut kokeilun ajan Kainuun sote perhepalvelut. Kasseja on viety Kajaanissa pääkirjastoon, Lohtajan kirjastoon ja Lehtikankaan kirjastoon. Yllätyskasseja on ollut myös Sotkamossa, Kuhmossa ja Ristijärvellä. Suurin suosio näillä yllätyskasseilla on ollut Lehtikankaan kirjastossa, johon niitä vietiin lisää. Kirjastot kokosivat kirjoja tai kirjalistoja, kukin omalla tavallaan, joita on voinut lainata samalla kun on hakenut yllätyskassin. Kirjat ja kirjalistat on liittyneet mm. vanhemmuuteen.

Kokeilussa mukana olleille kirjastoille tehtiin webropol kysely, miten he ovat tuon yllätyskassin kokeneet / mitä kokemuksia heillä siitä on. Kyselyyn ei saatu vastauksia.

TEEMA kassi

Yllätyskassi ideaa muokattiin Mukava Kainuu – hankkeessa ja päädyttiin kokeilemaan Kuhmon kirjastossa TEEMAKASSIA huhtikuussa 2018. TEEMA kassin tavoitteena oli vanhemmuuden tukeminen. Asiasta oltiin yhteydessä Kuhmon kirjastotoimenjohtajaan ja kokeilusta sovittiin hänen kanssaan. Teemakassiin oli koottu eri aiheista materiaalia, kirjoja lainattavaksi ja kirjalistoja. Aiheina teemakasseissa oli: Ero lapsiperheessä, vauvaperheen arki, erityislapsiperheet ja murrosikä. Kokeilu kesti huhtikuusta 2018 syyskuun 2018 loppuun. Kokeilusta kerättiin asiakaspalautetta ja palautteeseen saatiin vastauksia 1kpl. Vastaaja oli lainannut murrosikään liittyvän TEEMAKassin ja palautteen perusteella kokenut kassin toimivaksi ja hyödylliseksi. TEEMA kasseista suurimman suosion sai murrosikään liittyvä kassi materiaaleineen.

Yhteistyö kirjaston kanssa oli toimivaa ja sujuvaa. **Toimenpide-ehdotuksena voi esittää, että perhekeskukset tekevät jatkossa yhteistyötä kirjastojen kanssa lapsen kasvun ja kehityksen sekä vanhemmuuden tukemiseksi. Yhteistyötä voi kehittää eri järjestöjen kanssa, esim. MLL, Kainuun Nuotta, Kainuun Liikunta.**

5) Jalkautuva työ perhekeskuksessa/ vauvalähettiläs

Lapsen etu on YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen johtava periaate. Sopimuksen 3 artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lasten hyvästä kehityksestä riippuu koko yhteiskunnan tulevaisuus, joten siihen panostaminen on tärkeää. Jokaisella lapsella on lastensuojelulain (417/2007) mukaan oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Vauvalla riski joutua kaltoin kohdelluksi on 2 viikkoa - 3 (4) kuukautta. Lapsen kaltoin kohtelun riskitekijät voidaan jakaa lapseen, vanhempiin tai perheeseen liittyviin riskitekijöihin. Lapseen liittyviä riskitekijöitä ovat lapsen nuori ikä, raskauteen tai synnytykseen liittynyt komplikaatio sekä lapsen

itkuisuus. Vanhempiin liittyviä riskitekijöitä ovat mm. päihteiden käyttö, emotionaalinen kypsymättömyys, äärimäinen ylihuolehtivuus tai oma lapsena koettu kaltoin kohtelu.

Muita perheeseen liittyviä riskitekijöitä ovat mm. vanhempien nuori ikä, yksinhuoltajuus ja perheen monilapsisuus, avioero, perheväkivalta, perheen aiempi lastensuojelutausta sekä perheen huono sosiaalinen ja taloudellinen tilanne. Myös lapsen ja vanhemman heikko vuorovaikutus, perheen eristäytyminen tai syrjäytyminen voivat olla riskitekijöitä.

Vanhemmat voivat tarvita apua myös vanhemmuuden tai parisuhteen vahvistamiseksi. Erilaisissa tuentarpeen tilanteissa tarvitaan yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Tuen hakeminen on osa tervettä vanhemmuutta, vanhemmuuden tuki tulisi normalisoida. Vanhemmuuden ja parisuhteen hyvinvoinnista hyötyvät sekä perhe että koko yhteiskunta.

Ylisosiaalineuvos Aulikki Kananojan keskeinen esitys on varhaisen tuen ja ehkäisevän toiminnan tuntuva laajentaminen lisäämällä perhetyötä ja kotipalvelua. Varhaisen ja ehkäisevän työn painotus tähtää pitkäaikaisen korjaavan työn tarpeen vähentämiseen.

Mukava Kainuu -hankkeen aikana vauvalähettilästoimintaa pilotoitiin Ylä-Kainuussa 10 kuukauden ajan. Kotikäynti tehtiin kaikkiin vauvaperheisiin synnytyksen jälkeen vauvan ollessa n. 2-3kk.

Kotikäynnillä työparina oli hanketyöntekijä (sh, vauvaperhetyöntekijä) ja lapsiperheiden kotipalvelun työntekijä. Kotikäynneistä kerrottiin perhekeskuksen facebook-sivuilla ja terveydenhoitajat antoivat perheille esitteen pilotoinnista. Kotikäyntejä tehtiin perheen suostumuksella tarpeen mukaan enintään 3krt. Esim. jos perheessä oli tarvetta ohjaukseen, tukeen, neuvontaan vauvan uneen, valvottuihin öihin tai vanhemmuuteen liittyvissä pohdinnoissa.

Pilotoinnin aikana käytiin 25 perheessä, joista mm. vastasyntyneiden teho-osaston kautta kotiutuneita oli kolme vauvaa sekä kahdet kaksoset. Vastasyntyneiden teho-osastolla vietetty aika, syyt siihen miksi vauva siellä on ollut, herättää paljon tunteita ja kysymyksiä. Kotikäynnillä näitä asioita käytiin paljon läpi. Lisäksi oli pienipainoisia vastasyntyneitä, joita pitänyt kotona erityisesti seurata (kotiutuneet synnytysvuodeosastolta). Nämä perheet kokivat että kotiutusvaiheessa olisivat tarvinneet erityistä tukea, koska huoli suuri ja vauvat vaatineet erityistä huolenpitoa (mm. tiheät syötöt).

Kokeilun aikana lapsiperheiden kotipalvelun työntekijälle tuli uusia asiakkaita. Lisäksi tavoitettiin ja saatiin yhteys perheisiin, joista oli jo jonkinlainen huoli, mutta eivät olleet ottaneet tarjottua tukea ja apua vastaan. Kaikki perheet eivät ole valmiita ottamaan apua vastaan, vaikka sitä ehkä tarvitsisivat, koska haluavat pärjätä (esim. uusperheet).

Keskustelun runko kotikäynnillä (tueksi ja apuvälineeksi)

1. Vauvan kuvailu, millainen oli synnytyskokemus

- Miten synnytys tapahtui, oliko ongelmia?
- Millainen vauva on?
- Onko vauvasta huolta?

2. Vauva-arkea kotona

- Miten vauvan nukkuminen sujuu?
- Miten vauvan imettäminen / syöttäminen sujuu? -> onko haasteita ja onko niihin saatu apua
- Millaisia tunteita vauva herättää? Millaisia tunteita vauvan itku herättää ja miten silloin toimit? Miten jaksat stressitilanteissa?
- Vuorovaikutus vauvan kanssa, sujuuko?
- Mitä tehdä vauvan kanssa, mitä iloa vauva tuo?
- Seurusteleeko vauva mielellään vanhempien kanssa, sisarusten kanssa?
- Mitä vauva toivoo vanhemmiltaan?

3. Vanhemmuus

- Miltä vanhemmuus tuntuu sekä äidistä että isästä?
- Millaisena vanhempana näet puolisesi?
- Huolettaako jokin asia vanhemmuudessa?
- Mikä on muuttunut vauvan synnyttyä?
- Riittämättömyyden tunteet -> lupa olla välillä väsynyt ja lupa pyytää apua!

4. Fyysiset ja psyykkiset voimavarat

- Mielialan muutoksista kysyminen -> huom. synnytyksen jälkeinen masennus! Onko ketään kenen kanssa puhua?
- Omien voimavarojen riittävyys -> miten jaksat ja nukut? Mistä saat voimavaroja?
- Onko voimavaroja kuormittavia tekijöitä, fyysisiä tai psyykkisiä huolen aiheita?

5. Tukiverkosto – arjen sujuminen

- Onko perheellä läheisiä, tukiverkostoa? Miten ovat käytettävissä?
- Mikä arjessa ei ehkä suju? Mitä tukea tarvitset? Avun pyytäminen, rohkaisu siihen!
- Palveluihin ohjaaminen ja niistä kertominen -> lapsiperheiden palvelut, järjestöt jne.
- Perheen taloudellinen tilanne, onko huolta?

6. Parisuhde

- Miten parisuhde on muuttunut vauvan syntymän jälkeen? Onko perheaika, oma aika, parisuhdeaika tasapainossa?
- Millä tavalla hoidatte parisuhdetta? Onko roolit tasapuoliset, tuntee toinen osapuoli itsensä ulkopuoliseksi? Toisen arvostaminen, kuulluksi tuleminen.
- Millaisena parisuhteenne näyttää vauvalle?

Hyödyllisiä linkkejä vauvaperheen arjen tueksi

www.vaestoliitto.fi tietoa perheille mm. vanhemmuudesta

nettipalvelut.vaestoliitto.fi/nettivastaanotto Nettivastaanotto on asiantuntijan ja asiakkaan kesken tapahtuva suljettu ja luottamuksellinen chat-keskustelu. Nettivastaanotoilla voi keskustella nimettömästi ja se on asiakkaalle maksuton palvelu.

www.mll.fi MLL on kansalaisjärjestö, jonka tavoitteena on lapsiystävällinen Suomi. Sivuilta löytyy mm. vinkkejä arkeen, tukea huoliin ja murheisiin, tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä

neuvolainfo.fi on tietopankki, jonne kerätään tietoa erilaisista lapsiperheisiin liittyvistä ilmiöistä sekä järjestöjen tarjoamista tukipalveluista lapsiperheille

www.perheaikaa.fi sivusto on suunnattu kaikille lasta suunnitteleville, odottaville sekä lapsiperheiden vanhemmille

www.terveyskyla.fi/lastentalo sivusto on erikoissairaanhoidon palvelu, jossa on tietoa lasten sairauksista ja hoidosta

naistentalo.fi tarjoaa luotettavaa tietoa ja tukea naistentauteihin ja synnytyksiin liittyen naisille, perheille ja ammattilaisille

imetys.fi Tietoa imetyksestä ja koulutettua vertaistukea imetyksen kaikkiin vaiheisiin.

paboon.fi on vanhemmuuden tietopaketti, josta löydät apua ja iloa luotettavasti ja helposti

vauvaitkee.fi Ensi- ja turvakotien liiton sivusto

Mukava Kainuu -hanke esittää, että varhainen tuki -kotikäynti synnytyksen jälkeen on Kainuussa osa perhekeskustoimintaa ja vanhemmuuden tukea. Kotikäynnit toteutetaan jokaiseen perheeseen, mihin syntyy vauva. Vanhemmuuden tukeminen on yksi suojaava tekijä, joka vahvistaa perheen hyvinvointia ja terveyttä varhaisessa vaiheessa. Tavoitteena on suunnata resursseja varhaiseen tukemiseen. Perheiden määrät pienenevät, syntyvyys vähenee, mutta lapsiperheiden tarpeet ovat aikaisempaa monimuotoisempia ja ammatillista tukea voidaan antaa riittävän ajoissa. Kotikäynnin tekee moniammatillinen työpari, esim. lapsiperheiden kotipalvelun työntekijä, perhetyöntekijä, sairaanhoitaja tai terveydenhoitaja, perheiden tarpeen mukaan. Työntekijä / työparimalli suunnitellaan kuntakohtaisesti, sen mukaan mitkä ovat resurssit. Työmalli ei vaadi lisää resurssia vaan työtapojen muutosta. Pilottikokeilu on herättänyt valtakunnallista kiinnostusta.

6) Vanhempien chat ” enjaksa.fi”

LAPE-hankkeessa on tavoitteena, että sähköiset palvelut voivat tukea lapsi- ja perhepalveluiden uudistamista ja uusia toimintamalleja ja ettei sähköisten palveluiden kehittäminen ole irrallista varsinaisten lasten ja perheiden palveluiden uusien toimintamallien kehittämisestä. Lisäksi tavoitteena on moniammatillisen yhteistyön kehittäminen.

Kainuussa vanhempien chat toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä. Vastaajina toimii ammattilaisia lapsiperhepalveluista (kouluterveydenhuolto, perhetyö, lasten somaattinen esh) sekä SRK:n perheasiainneuvottelukeskuksesta kaksi työntekijää. Chat on auki kerran viikossa kaksi tuntia ja vastaaja vuorossa on aina kaksi. Chat – palveluun osallistuvat toimijat työskentelevät omissa työpisteissään.

Vanhempien chattia on kehittänyt lastenpsykiatri Janna Rantala ja opettaja, ekonomi ja DI Janne Vepsäläinen (<http://zoturi.com/>). Janna Rantalan ja Janne Vepsäläisen suunnittelema ja toteuttama on myös ” Onks tää normaalia ” nuorten chat <https://normaali.fi/>.

Vanhempien chattin ” enjaksa.fi” on verkossa huolen ja palvelutoiveen kartoitustesti, jossa aiheena mm.

- 1) Lapsen/ nuoren rajaaminen: kännykkä, netti, pelit, kotiintulo yms.
- 2) vanhemman oma tunteiden hallinta: raivostun liikaa, huolehdin koko ajan, lapsi kohtelee epäkunnioittavasti
- 3) kasvatusristiriidat vanhempien kesken
- 4) koulun tai päiväkodin ilmaisema huoli: pitäisikö uskoa
- 5) eron vaikutus lapseen, eroriidat
- 6) sukupuolikysymykset, seksivalistus
- 7) vakavat huolet: päihteet, viiltely, itsemurhapuheet..
- 8) pienten lasten /vauvojen vanhemmilla myös nukkumiset, uhma jne

Testin tehtyään vanhempi saa palautteen;

-videoita, joissa näkökulmia huoleen ja eväitä keskusteluun perheissä

- tietoa varhaistuen mahdollisuuksista

- tarvittaessa ohjaus vanhempien chattiin, jossa ammattilainen vastaamassa.

Testin voi käydä tekemässä mihin vuorokauden aikaan tahansa.

Vanhempien chat avoinna tiistaisin klo 14.00-16.00 , muina aikoina voi jättää puhelinnumeron (jota ei palveluntuottaja eikä chat vastaajat näe)ja chatin alkaessa saa chat linkin sisältävän muistutustekstiviestin.

Tavoitteena on, että jokainen vastaaja on kerran kuukaudessa vuorossa. Vastaajia chatissa on kaksi / vuoro ja vastaajat voivat olla eri työyksiköistä. Chat vie aikaa n.2 tuntia / kerta ja vastata voi omalla työpisteellä. Chattiin saa tunnukset, joilla kirjaudutaan vastaamaan, vanhemmilta ei vaadita tunnistautumista. Vastaaja on siis anonyymi, etunimi näkyy ruudussa.

Kokeiluun osallistuminen ei edellytä aiempaa chat kokemusta vaan sisältää chat koulutuksen sekä lastenpsykiatri Janna Rantalan vetämän Verkossa auttamisen -akatemia tapahtuman.

Vanhempien chat kokeilu kestää 6kk (8/18-2/19) ja kellonajaksi on sovittu 14.00-16.00 ja aina tiistai iltapäivä. Tarkoitus on kokeilun aikana kerätä kokemuksia ja tietoa, mihin kellon aikaan chat olisi parasta pitää ”auki”. Kehittäjäasiakkailta on kysytty, mikä aika olisi paras vanhempien chatille.

Vastauksena oli aamupäivä, iltapäivä, alkuiltä, ilta. Eli yksi aika valittiin kokeiluun.

Vanhempien chat jatkuu vuoden 2019 ajan.

7) Lihavuus laskuun Seinäjoen malli

Mukava Kainuu –hankeen aikana kerättiin tietoa yhdessä LAPE muutosagentin kanssa Seinäjoen mallista muista malleista mitä Kainuussa on. Tämä kerätty tieto lisättiin liitteeksi kehittämis- ja suunnitteluosaston hankehakemukseen.

THL:n Kansallinen lihavuusohjelma 2016-2018

Seinäjoen kaupungin Lihavuus laskuun -ohjelman tavoitteena on, että entistä harvemmasta lapsesta ja nuoresta kasvaa lihava aikuinen ja lihavuuteen liittyvät sairaudet saataisiin ehkäistyä myöhemmällä iällä. Koko kaupungin yhteistyöhön perustuva Lihavuus laskuun -ohjelma jatkuu edelleen Seinäjoen kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueena vuosille 2016–2020.

Lihavuus laskuun - kokeilun tavoitteet (Seinäjoki)

1. *Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja lihavuuden ehkäisy huomioidaan kaikessa kunta- ja aluetason strategisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa.*
2. *Päättäjillä on käytettävissään ajantasaista tietoa lihavuuden ja ylipainon vaikutuksista ja vähentämisestä*
3. *Ympäristö ja toimintakulttuuri ovat fyysiseen aktiivisuuteen kannustavia ja edistäviä*
4. *Kaikilla on mahdollisuus tehdä terveellisiä ruokavalintoja.*
5. *Motivoivaa elintapaohjusta ja tukea terveellisille valinnoille on tarjolla koko väestölle.*
6. *Ravitsemus-, liikunta- ja hoitosuositukset ja toimivat työtavat tunnetaan ja ne ovat käytössä.*
7. *Terveyden edistäminen ja lihavuuden ehkäisy sisältyvät terveys-, opetus-, ravitsemus-, ja liikunta-alan perus- ja täydennyskoulutukseen ja toimintatapoihin.*
8. *Yhteistyökumppanit verkottuvat ja sitoutuvat lihavuuden ehkäisyyn.*
9. *Perheet ja yhteisöt osallistuvat lihavuuden vähentämiseen tähtäävään ohjelmaan.*
10. *Kansallisen imetyksen edistämisen toimintaohjelman hyödyntäminen sekä Vauvamyönteisyys sertifikaatin hakeminen*

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kansallinen-lihavuusohjelma-20122015>
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132065/URN_ISBN_978-952-302-835-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

(Lähde: https://www.seinajoki.fi/seinajoenkaupunki/elinvoimajakilpailukyky/hyvinvoinninjaterveydenedistaminen_0/seinajoenkaupunginlihavuuslaskuun-ohjelma2013-2020.html)

Rovaniemen pilotti

Lapen pilottimaakunnassa Rovaniemellä on koottu monialainen työryhmä, jossa on monipuolinen edustus kaupungin ja muiden toimijoiden eri sektoreilta: Perusturvasta: opiskeluterveydenhuolto, kouluterveydenhuolto ja neuvola. Koulutus- ja sivistyspalveluista koulu, varhaiskasvatus, liikuntapalvelut ja nuorisopalvelut, sekä ruokapalvelut ja kaupungin arkkitehti. Lapin sairaanhoitopiiristä mukana on lastentautien ylilääkäri ja erikoislääkäri, ravitsemusterapeutti ja tietohallinnon projekti päällikkö. Lapin Liikunta ry:ltä ja Lapin ammattikorkeakoululta on myös edustus työryhmässä.

Rovaniemen mallinnushankkeen tavoitteet

1. Kuvata toimintaprosessit, yhteistyö ja seurantaindikaattorit eri toimialoilla osaksi pilottikuntien hyvinvointiseurantaa ja -raportointia
2. Arvioida sosiaalisia ja kustannusvaikutuksia kuntien päätöksenteon tueksi.
3. Rohkaista kuntia asettamaan kansanterveydellisesti merkittäviä hyvinvointitavoitteita ja käynnistämään hyvinvointiohjelmia, jotka perustuvat tutkittuun tietoon ja vaikuttavuuteen.
4. Lihavuuden ja ylipainon ehkäisyyn liittyvän monialaisen terveyden edistämistyön juurtuminen kuntiin ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen.

Toimenpiteet Rovaniemellä:

- Järjestetään koulutusta eri toimijoille ravitsemukseen, liikuntaan, painonhallintaan sekä syömishäiriöiden tunnistamiseen ja hoitoon liittyen.
- Edistetään terveellistä välipalatarjontaa ja liikunnallista toimintakulttuuria varhaiskasvatuksessa
- Liikkuva koulu-ohjelman periaatteita ja toimivia ratkaisuja viedään pilottikoulua laajemmin osaksi koulujen toimintaa
- Edistetään ja tuetaan varhaiskasvatuksen ja koulun liikunnallista toimintakulttuuria istumista vähentäväksi ja fyysistä aktiivisuutta ja liikuntaa lisääväksi
- Kouluruokailun kehittämistä varten on perustettu koulukohtainen yhteistyöryhmä, jossa myös oppilaiden edustus. Liikunnallisen ja aktiivisen toimintakulttuurin vakiinnuttaminen on linjattu päämääräksi uuteen opetussuunnitelmaan.
(Lähde: Rovaniemen pilottihanke)

Ristijärven malli

Ristijärvellä toimii lasten ja nuorten Liikkuva koulu - hanke ja päiväkodissa on otettu käyttöön aktiivisen liikkumisen malli. Koulun keittiö valmistaa Sydänystävällistä lähiruokaa ja yhdistykset tukevat terveellisten elintapojen oppimista ja ylläpitämistä (mm. Martat). Lähiluonto tarjoaa erinomaiset puitteet luontoliikuntaan. Varhaiskasvatus, koulu ja nuoriso- sekä liikuntatoimi tekevät parhaansa, jotta lapset ja nuoret voisivat tulevaisuudessa paremmin. (Lähde: <https://peda.net/ristijarvi/ttk/ttkht/krkteevjp>)

Kansallinen lihavuusohjelma 2012–2018 (THL)

"Hyvinvointia ravinnosta ja liikunnasta" on kansallinen lihavuusohjelma, jonka tavoitteena on ehkäistä väestön lihomista ja kääntää lihomiskehitys laskuun väestön terveyden lisäämiseksi ja toimintakykyisten elinvuosien kartuttamiseksi. Ohjelman tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan ennen kaikkea laajaa yhteistyötä. Yhteiskunnan eri toimijat, kuten päättäjät, terveydenhuollon ammattilaiset, liikuntatoimi, koulut ja varhaiskasvatus, ruokapalvelut, yhdyskuntasuunnittelu, kansanterveys- ja liikuntajärjestöt sekä elintarviketeollisuus, voivat tehdä ohjelmassa esitettyjä väestön terveyttä edistäviä ja lihavuutta ehkäiseviä päätöksiä ja toimia.

Ohjelman toisella kaudella 2016 -2018 keskitytään lasten ja nuorten lihavuuden ehkäisyyn, eri toimijoiden välisen yhteistyön tehostamiseen sekä terveyden tasa-arvon edistämiseen.

(Lähde: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kansallinen-lihavuusohjelma-20122015>)

Kansallisen lihavuusohjelman tulosindikaattoreita ovat:

- Paino (tulosindikaattorit)
- Ruoka- ja juomatottumukset (tulosindikaattorit)
- Fyysinen aktiivisuus (tulosindikaattorit)
- Tupakointi ja alkoholin käyttö (tulosindikaattorit)

Kainuun tilanne

Valtaosa lapsista ja nuorista voi Kainuussa hyvin, mutta lasten ja nuorten hyvinvointi on kuitenkin monin tavoin muuta maata heikompaa. Monet epäterveelliset elämäntavat (tupakointi, alkoholinkäyttö, liikunnan vähäisyys, ylipaino) ovat koko maata yleisempiä. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on arjen pieniä tekoja, joita jokainen voi tehdä arjessaan ja työssään. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen on myös konkreettisia toimenpiteitä ja yhteiskunnan tavoitteellista toimintaa eriarvoisuuden vähentämiseksi ja palvelujen parantamiseksi.

Kainuun lasten ja nuorten hyvinvoinnin indikaattoreita (2017)

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi 4-5.lk 7,2% ja 8-9.lk 17,8%

Perhe syö yhteisen iltaterian vähintään kolmena arkipäivänä viikossa, 63,3 %

Ei syö koululounasta päivittäin 4-5. lk 18 % ja 8-9.lk: 20 %

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa 8- 9. lk: 10 %

Tupakoi päivittäin 8-9. lk: 11 %

Kokeillut jotakin tupakka tuotetta 4-5. lk tytöt 2,6 % ja pojat 9 %

Nuuskaa päivittäin 8 - 9. luokan oppilaista: käyttö lisääntymässä

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran 8. ja 9. luokan oppilaista: 5 %

Ei yhtään läheistä ystävää 4-5.lk 0,5 % ja 8-9.lk: 4,5 %

Ylipaino 8 - 9. luokan oppilaista: 20 %, pojilla yleisempää

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat 4-5. lk: tytöt 37,3% ja pojat 46,7%

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan kerran viikossa 8 - 9. lk: 23,7 %
(Kouluterveyskysely 2017 ja Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma)

Hyvinvoinnin ja terveydenedistäminen – kansallinen ohjaus LAPE-työssä

STM:n Yhdyspintaraportin esityksen mukaisesti käynnistetään LAPE-Akatemiat 2018 aikana. Vuosina 2018–2020 toteutettavat koulutukset tukevat eri toimijoiden yhteistä kokonaiskuvaava lasten nuorten ja perheiden hyvinvoinnin johtamisesta uudessa toimintaympäristössä. Yhdyspintaraportin esityksen mukaan LAPE-akatemiat tuovat hoidon, kuntoutuksen ja ohjauksen lähelle arkea ja se merkitsee erityistyöntekijöiden jalkautumista ja heidän työskentelyolosuhteidensa kehittämistä varhaiskasvatukseen, koulujen sekä puhekeskusten toiminnan sisällä. Ne täydentävät ja kehittävät kuntien maakuntien ja muiden toimijoiden yhteistä systeemistä kokonaisuutta, jossa olennaista on systeemisen asiantuntijuuden kehittäminen ja uudistaminen.

Organisaatioiden rajamäärittelyjen sijasta tulee panostaa yhdyspinoilla työskentelyn osaamiseen ja palvelujen suunnittelun, johtamisen sekä toteutuksen lapsi-, nuori- ja perhelähtöisyyteen. Vastuu lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista ja terveyden edistämisestä sekä tarvittavista palveluista on kunnan ja maakunnan yhteinen.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen ohjaukseen suunnitteluun ja päätöksentekoon liittyvät kunta-maakunta yhdyspinnot:

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, opiskeluhuollon suunnitelma ja kunnan hyvinvointikertomus
- Kunnan hyvinvointikertomuksen yhteys maakunnan hyvinvointikertomukseen.
- Maakunnan palvelustrategia ja palvelulupaus: yhteys maakunnan hyvinvointikertomukseen ja yhteistyösopimukseen
- Maakuntien yhteistyösopimus sekä valtakunnallisten tavoitteiden valmistelun hyväksyminen yhdessä maakuntien valtuustoissa
- Tietotuotantoon liittyvä yhteistyö ja sen käyttö maakunnan sote ym. palvelujen suunnittelussa sekä kansallisen tason neuvotteluissa
- Maakuntaohjelman laatiminen (MKL 10§)
(Lähde: STM, OKM)

8) EROtiimi

Mukava Kainuu -hankkeen pilotti erotiimimallista toteutettiin syksystä 2017 syksyyn 2018. Kokeilussa koottiin Kainuun maakunnallinen ja yli hallintorajojen toimiva EROtiimi kokoamaan eroauttamisen palvelut. Tavoitteena oli kartoittaa, kuinka eroauttamista voisi alueellamme kehittää siten, että perheet saisivat oikeanlaista tukea oikeaan aikaan. Eroauttamisen palveluja on tarjolla eri sektoreilla. Tietoisuus eri palveluista ja toiminnoista on hajanaista.

EROtiimityöskentelyssä mukana olleet toimijat:

Perhetyö
Perheneuvola
Lastensuojelu
Oikeusaputoimisto
Lastenpsykiatria
Aikuisten mielenterveysyksikkö
Kriisikeskus
MLL Kainuun piiri ry
ILA ry.
YVPL & Kainuun yksin- ja yhteishuoltajat
Miessakit ry.
Sivistystoimi (kuraattori, erityislastentarhanopettaja)
Neuvola
Seurakunta

KAINUUN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON KUNTAYHTYMÄ

JULKAISULUETTELO

Sarja A: virallisesti hyväksytyt julkaisut
Sarja B: selvitykset ja tutkimukset
Sarja C: hallinnolliset asiakirjat
Sarja D: monistesarja

=====

Sarja A

A:1 Viestintäsuunnitelma 2015-2016

Sarja B

B:1 Vammaispalveluhankkeen Kainuun osahankkeen loppuraportti

B:2 Tukeva 3 – juurruttamishanke
Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen Pohjois-Suomessa
Kainuun osahanke
Loppuraportti 1.10.2012–31.10.2013

B:3 Virta – Pidämme huolta työ ja toimintakyvystämme sekä tulevaisuudestamme 2011–2013 –loppuraportti”

B:4 Kainuulainen lapsi lastensuojelutarpeen selvityksessä vuosina 2013–2014
Pohjois-Suomen Lasten Kaste – Kainuun toiminnallinen osakokonaisuus

B:5 Tietoa potilaan oikeuksista ennen hoitoa, hoitotilanteessa ja hoidon päättymisen jälkeen

B:6 Sosiaalinen kuntoutus 2016 – Työryhmän raportti ja suositukset

B:7 Työ Unelmatyöksi – tuottavuutta ja työhyvinvointia Kainuun sotessa – hanke, loppuraportti 9/2015- 12/2017

Sarja C

C:1 Talousarvio 2013 ja taloussuunnitelma 2014–2016

C:2 Vuosikertomus 2012 Kainuun maakunta -kuntayhtymä

C:3 Talousarvio 2014 ja taloussuunnitelma 2015–2017

C:4 Vuosikertomus 2013 Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

C:5 Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014–2015

C:6 Talousarvio 2015 ja toiminta- ja taloussuunnitelma 2016 – 2018

C:7 Vuosikertomus 2014 Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

C:8 Talousarvio 2016 ja taloussuunnitelma 2017-2019

C:9 Kehitysvammaisten henkilöiden asumisen ja siihen liittyvien palvelujen suunnitelma 2015-2020

C:10 Vuosikertomus 2015 Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

C:11 Talousarvio 2017 ja toiminta- ja taloussuunnitelma 2018–2020

C:12 Lapset ensin,
Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017–2021

C:13 Vuosikertomus 2016 Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

C:14 Talousarvio 2018 ja toiminta- ja taloussuunnitelma 2019–2021

C:15 Vuosikertomus 2017 Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

C:16 Kainuun kuntien yhteinen kotouttamisohjelma 2018–2019

C:17 Talousarvio 2019 ja toiminta- ja taloussuunnitelma 2020–2022

Sarja D

D:1 Tieto toiminnaksi – hankkeen raportti Lapsiperheiden ja nuorten päihdepalvelujen

- kehittämislinjauksia – Tietoa pähteistä ja päihdepalvelujen tarpeesta Kainuussa
- D:2 Osallisuutta ja sosiaalista vahvistumista Kainuussa - Virta Kainuu -osahankkeen loppuraportti
- D:3 Palvelutarjotin 2013 – Päivätoimintaa ja matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja Kainuussa, Virta Kainuu –osahanke
- D:4 Selvitys tehostetun palveluasumisen palvelusetelin hinnoittelusta - Aktiiviasiakashankkeen selvityksiä
- D:5 Strengthening the Customer's Freedom of Choice - Aktiiviasiakashanke Alankomaissa ja Belgiassa syksyllä 2013
- D:6 Aktiiviasiakashankkeen loppuraportti - Kyllä kai minä itse parhaiten tiedän, mitä palveluja tarvitsen
- D:7 Hyve - johtamisen kartta Vuorovaikutuksellisella johtamisella uusiin tavoitteisiin – hanke 1.3.2012–31.10.2014 Kainuun osahanke Loppuraportti
- D:8 Ikäihminen toimijana – hanke – Vanhuspalvelulain toimeenpanoa Pohjois-Suomessa 2013–2014 1.7.2013–31.10.2014 Kainuun osahanke Loppuraportti
- D:9 Terveempi Pohjois-Suomi 2 1.3.2012–31.10.2014 Kainuun osahanke Loppuraportti
- D:10 Selvitys kotona asumista tukevien palvelujen tuotteistamis- ja ryhmittelytavoista taustainformaatioksi Hyvinvoinnin palvelutarjottimen kehittämistä varten
- D:11 Selvitys laatutakuusta ja palvelutuote-kuvauksista taustainformaatioksi Hyvinvoinnin palvelutarjottimen kehittämistä varten
- D:12 Hyvinvoinnin palvelutarjotin – käyttöopas palvelusetelituottajille
- D:13 Hyvinvoinnin palvelutarjotin – käyttöopas palveluntuottajille
- D:14 Rekisteröitymisopas – näin annat perustietosi Hyvinvoinnin palvelutarjottimelle
- D:15 Hyvinvoinnin palvelutarjottimen käyttöopas ympärivuorokautisia hoivapalveluja tuottaville palveluntuottajille
- D:16 Ylläpitäjän ohje – rekisteröintianomuksen käsittely ja palveluntuottajan lopullinen hyväksyminen Hyvinvoinnin palvelutarjottimelle
- D:17 Ylläpitäjän opas – Hyvinvoinnin palvelutarjottimen eManagement-järjestelmään
- D:18 Hyvinvoinnin palvelutarjottimen käyttöopas asiakasohjaajille
- D:19 Hyvinvointi hakusessa – riippuvuus riskinä, Päihde- ja mielenterveys-palveluketjujen, kuntoutusyhteistyön ja työmenetelmien kehittäminen Lapissa ja Kainuussa 1.3.2013–31.10.2015 Loppuraportti Kainuun hankeosio
- D:20 Pohjoinen Sote ja tuottamisen rakenteet –hanke Kainuun toiminnallinen osakokonaisuus, loppuraportti 1-10/2015
- D:21 Hoitotyön kirjaamisen kehittäminen, RAI-järjestelmän käytön laajentaminen ja hoitoisuusluokitusjärjestelmän käyttöönoton tukeminen
- D:22 Huolenkarkotuspäivä
- D:23 Miten minä kommunikoin - inhomehellinen työkirja
- D:24 Virta II –hankkeen Sosiaalisen kuntoutuksen ryhmätoiminnan käsikirja
- D:25 Laatu lastensuojeluun, Pohjois-Suomen Lasten Kaste –hankkeen Kainuun toiminnallinen osakokonaisuus Loppuraportti 4/2014 – 3/2016
- D:26 Virran tuomaa Esimerkkejä sosiaalisen kuntoutuksen menetelmistä ja käytännöistä

- D:27 Loppuraportti: Virtaa vielä – Virta II – hanke
- D:28 Sosiaalisen kuntoutuksen työryhmän raportti ja suositukset
- D:29 Maaseudun tuetut liikkumispalvelut kaikkien käyttöön
MATKA -hankkeen loppuraportti
11/2016
- D:30 Vajaaravitsemuksen ennaltaehkäisy ja hoito Kainuun sotessa, loppuraportti
6/2016 – 6/2017
- D:31 Paljon tukea tarvitsevat – paljon palveluita käyttävät, loppuraportti 8/2015 - 9/2017
- D:32 Iäkkäiden maakunnallinen palvelukokonaisuus Kainuussa
- D:33 VESOTE – Vaikuttavaa elintapaohjausta sosiaali- ja terveydenhuoltoon poikkihallinnollisesti -hanke, loppuraportti 2/2017 – 12/2018
- D:34 Erityislasten omaishoidon kehittäminen Kainuussa – Erinomainen -hanke, loppuraportti 1/2017 – 12/2018
- D:35 Sosiaalisen kuntoutuksen kehittäminen Kainuussa 2017 – 2018, SOS Kainuu -hanke
- D:36 Sosiaali- ja terveydenhuollon dokumentaatio, kirjaaminen ja tiedonkulku Kainuun sotessa -hanke, loppuraportti 1/2016 – 12/2018
- D:37 OTE maakunnassa – Polut kuntoon -hanke, loppuraportti 4/2017 – 10/2018
- D:38 Muutosta, kasvua ja vahvistusta perhekeskuksiin Kainuussa -hanke, loppuraportti 1/2017 – 12/2018

Kainuun sote

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
PL 400, 87070 Kainuu
Puh. vaihde 08 61 561
S-posti kirjaamo@kainuu.fi